

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ve-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

אעיצמ אבב תכסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9322

מקבלים מהם דבר מועט אבל לא דבר מרובה
א"ל הני לבני מחוזא דבר מועט נינהו :

מסכת בבא מציעא

שנים אוחזין

פרק ראשון

ה [ההוא רעיא דהוּו מסרי ליה כל יומי חיותא
בסהדי יומא חד מסרו ליה בלא סהדי

לסוף אמר להו לא היו דברים מעולם אתו סהדי
אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו א"ר זירא וכו'
משחבע אשאר א"ל אבוי והא גולן הוא וכו']

סס ע"נ *ותיפוק לי' דה"ל רועה וא"ר יהודה סתם רועה
פסול לא קשיא הא דידיה הא דעלמא דאי לא
תימא הכי אנן חיותא לרועה היכי מסרינן והכתיב

בני מחוזא עשירים הם :

ותיפוק ליה דה"ל רועה אדאב"י קמתמה דקשה ליה והא גולן
הוא ותיפוק ליה דכלאו הך גזילה פסול לשנועה :

דא"ר"י סתם רועה אפי' לא הועד עליו שגול : פסול לעדות
דסתמיה גולן הוא שמרעה בהמותיו בשדות של אקרים : דידיה
רועה בהמות שלו פסול דנכביל הכאתו רועה אותן בשדות אקרי'
אבל רועה בהמות העיר בשכר בשביל הכאת אקרים אינו קוטא
להרעות עד שיגיע למרעה המוסקר לכל : דאלת"ה דלא אקרי'

שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא לב

*ולפני עור לא תתן מכשול אלא חזקה אין אדם ויקרא יט
חוטא ולא לו :

והיא אמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצוי
היום א"ל כל כמה דלא הדר ביה כיד בעל עיין כגו'
הבית הוא כי הדר ביה טעמא אחרינא הוא דכתי'^{ותכין}
*כי לוי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים^{היטב}
לעבדים : ויקרא כה

אמר רמי בר חמא הא גברא והא תיובתא אמר טו
רבא גברא חזינא תיובתא לא חזינא כו'
שלחוח קמיה דר' אבא בר זבדא א"ל זו אינה
צריכה לפניו אמר רבא זו צריכה לפניו ולפני
ולפנים :

[א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען אחר מעשה יין
על רועה בהמות דעלמא שהוא גולן חנן קימתא לרועה היכי שס"ע"ב
מסרינן :

כי הדר ביה טעמא אחרינא הוא הא לאמר דכי הדר ביה
הרשות בידו לאו משום דעד השתא לאו כיד בעל הבית הוא
אלא טעמא אפריכא הוא שאינו שלו כעבד שאם בא לעזוב לו
שכרו מכאן ואילך ולקזור בו יקזור בו :

הא גברא והא תיובתא הרי אדם גדול וכמוהו תשובתו דקתני
לא אמר כלום וכו' : אינה צריכה לפניו אינה לריכה
כדי לתרצה להכניסה לפני בני הישיבה שאין בהם יודע לפרקה
ותשובת הגאונים מפרשים לגנאי דליכא קושיא מעליא אל
תעלוה לגו :

[הטוען אחר מעשה ב"ד דנר שהוא תכאי ב"ד כגון כתובה וכו'] :

ב"ד *לא אמר כלום מ"ט כל מעשה ב"ד כמאן דנקיט שטרא כידוה דמין אמר ליה ר' חייא בר אבא לר' יוחנן ולא משנתינו היא זו הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה א"ל אי לאו דדלאו לך חספא לא משכחת מרגניתא תותה ;

א ההוא גיטא דאשתכח וכו' *א"ל רב עמרם לרבה היכי פשיט מר איסורא מממונא א"ל חרדא .

ב חס ע"ג שטרי חליצה ומיאונין תנן פקע ארזא דכו רב מר אמר משום לתאי דירי פקע ומר אמר משום לתאי דירי פקע :

אלו מצואות

פרק שני

כב א"ר יוחנן משום ר' ישמעאל בן יהוצדק מנין לאבירה ששטפה נהר שהיא מותרת דכתיב

דברי' ככ *וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבירת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבודה ממנו ומצוי אצל כל אדם יצאת זו שאבודה ממנו ואינה מצויה אצל כל אדם :

חרדא נשועמס : פקע ארזא כשנר העמוד שנהמ"ד כשען עליו : משום לתאי דירי פקע כשניל מזלי פקיכא על שגדפתני : ומר אמר משום לתאי דירי פקע שהשנת על דברי לבישמי בבית הסדרש ע"כ :

[...]

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא לג

אמר לך רבה התם היינו טעמא משום דאין כג מעבירין על האוכלין :

אמר רב יהודה [אמר שמואל] בהני תלת מילי ב עבידי רבנן דמשני בדכורייהו במסכתא שס ע"ג בפוריא *ובאושפיזא :

מר זוטרא חסידא אגניב לי כסא דכספא מאושפיזא שס חזייה ליהוא בר בי רב דמשי ידיה ונגוב בגלימא דחברי אמר היינו האי דלא איכפת ליה אממונא דחבריה כפתיה ואודי :

אבוה דשמואל אשכח רהני חמרי במדברא שס ע"ג ואהדרינהו למרויהו לבתר י"ב ירחי שתא לפנים משורת הדין :

*והיה עמך עד דרוש אחיך אותו וכי תעלה על כז

אין מעבירין על האוכלין המולא אוכלין בדרך חין ראשי לעבור עליהם ולהכיסם שס : מעבירין לאו לשון דהיסה הוא אלא כמו חין מעבירין על המלות :

במסכת יש צידך מסכתא פלוני סדורה בגרסא או לאו ואע"פ שסדורה היא לו יאמר לו לאו ומדת ענוה היא : בפוריא שמשא סיטתך יאמר לו לאו ומדת לכיעותא היא : אושפיזא שאלוהו על אושפיזו אם קבלו בסנר פנים יפות יאמר לא ומדה טובה היא כדי שלא יקפלו בו בני אדם שאינן מהוגכין לכא תמיד אליו ויכלו את מעונו :

אגניב ליה כסא דכספא כלי של אושפיזו היה : [לבחר י"ב ירחי שתא *עלמס :

ע' בתוס'

דעתך שיחננו לו קודם שידרשנו אלא דורשהו
אם רמאי הוא אם לאו:

כה מתני' ועד סתי חייב להכריז עד כדי שידעו בו
שכניו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר ג'

רגלים ואחר הרגל האחרון ו' ימים כדי שילך
לביתו ג' ויחזור ג' ויכריז יום אחד: גמ' חנא

שכני אבדה [מאי שכני אבדה אילימא שכני
דבעל אבדה אי ידע ליה ליזל ולהדרי נהליה

אלא שכני מקום שנמצאת בו אבדה. פיסקא ר'
יהודה אומר וכו'] ורמינתו בג' במרחשון שואלין

את הגשמים ר"ג אומר בו' בו שהוא ט"ז יום
אחר החג כדי שיגיע אחרון שבא"י לנהר פרת

אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן
במקדש שני במקדש ראשון דנפישו ישראל טובא

היום לרוב בעינן כולי האי במקדש שני דלא נפישו
ישראל טובא דכתי' בהו *כל הקהל כאחד ארבע

רבוא אלפים שלש מאות ששים לא בעינן כולי האי:
דורשהו והכי משמע עד דרוס חסין חיתו [עד דרסך את חסין]:

[כדי שילך כל חסד לביתו: שלשה שמשע ההכרזה ולדע
אם חסד לו כלום ואם יבין שחבד יקורח שלשה: ויכריז

יום אחד חכי חבדתי ואלו סמנים ונגמ' פריך דנג' ימים אין
שנות להקזיר לסוף ח"י: שכני מקום שחמלא בו אבדה שמשע
שלהן הוא]: כדי שיגיע וכו' ולא ידכיקוהו הגשמים אלמא כול

האי בעינן ומתני' חכי ג':

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא לה

[משחרב בית המקדש שוכנה בב"י התקינו שיהיו אס"ע"ז
מכריון בכתי כנסיות וכבתי מדרשות
ומשרבו האנסין התקינו שיהיו מודיעין לשכיניו
ולמוודעיו ודיו] מאי משרבו האנסין דאמרי אבידתא
למלכא ר' אמי אשכח אודיא דדינרי חוייה ההוא
בר רומאה דקא מירתת א"ל וילי שקול לנפשך
דלאו פרסאי אנן דאמרי אבדתא למלכא. ת"ר
אבן טוען היתה בירושלים כל מי שאבד אבדה
נפנה לשם וכל מי שמוצא אבדה נפנה לשם זה
עומד ומכריו זה עומד ונותן סימנים ונוטלה וזו
הוא ששנינו צאו וראו אם נמחת אבן הטוען:
אבדה דרב פפא אירכס ליה חמרא ואשכחיה אתא אס
לקמיה דרבה בר רב הונא א"ל זיל אייתי
סהדי דלאו רמאי ארז וטול אזל אייתי סהדי א"ל
ידעיתון ביה דרמאי הוא א"ל אין א"ל אנא רמאה
אנא א"ל אנן לאו רמאי את קאמרינן אמ' דבה בר
רב הונא מסתברא לא מייתי אינש חובתא לנפשיה:
אודיא דדינרי כלי עלא זהובים: וזו היא ששנינו נמס' תענית
נפוכי המעגל: צאו וראו אם נמחת אס נכסת נגשמים
נגבהו הנשמים למעלה הימנה יש נשמים יזח עדאי ואחפלל
עליהם שילכו:

א"ל אין כסנורים שא"ל ידעיתון ביה דלאו רמאי הוא שכן היה
לו לשאלן: מסתברא שזה היה דעתן עתמלה ואין כאן
משום מגיד ומחזק ומגיד: לא מייתי אינש חובה לנפשיה

ד"ה
א"ל אין
מגיד ומחזק
ומגיד

כט אמר מר השואל ס"ת מחבירו הרי זה לא
ישאילנו לאחרים מאי איריא ס"ת אפי' כל
מילי נמי דאמר רשב"ל כאן שנה רבי אין השואל
רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר ס"ת
איצטריכא לי מהו דתימא ניחא ליה לאינש
דתעביד מצוה בממוניה קמ"ל:

סס מצא כסות מנערה אחת לשלשי יום. למימרא
דניעור מעלי לה והא"ר יוחנן מי שיש לו
גרדי אומן בחוך ביתו ינער כסותו בכל יום אמרי
בכל יום קשה לה א' לשלשים יום מעלי לה
אבע"א לא קשיא הא בחד והא בשנים אבע"א לא
קשיא הא בידא הא בחוטרא אבע"א לא קשיא
הא בדעמרא הא בדכיתנא:

סס א"ר יוחנן כסא דחרשין ולא כסא דפושרין ולא

וכשהניחן לב"ד בטוק היה שלא יעידו קובתו:

מאי איריא ס"ת שהוא נוק להתקלקל בטטטוש וקריעה: כאן
שנה רבי נמסכת גיטין חנן השולק גט וכו' דנכלהו שייך
למימר אין אדם רולה שיהא פקדונו ביד אחר:

[גרדי אומן בביתו שיארג לו טליתות קדשות תמיד: ינער
כסותו בכל יום ולמדנו דרך ארץ דניעור קשה לה:

בחד נאדם א' אין ניעורו קורע: שנים האומקין נב' ראשיה
ומכערין ממתקין אותה יותר עדאי וקשה לה: דעמרא *קשה
לה שמתקת ונקרעת:

כסא דחרשין נוק לשתות כוס של מכשפים מכוס של מים סארי'

פרי"ף

ורחב"ס

וש"ס סי' להסוף

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא לה

אמרן אלא בכלי מתכורת אבל בכלי חרש לית
לן בה ובכלי מתכות נמי לא אמרן אלא דלא
צויץ אבל דצויץ לית לן בה ולא אמרן אלא דלא
שדא ביה ציבי אבל שדא ביה ציבי לית לן בה:

א"ר יוחנן מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה ג
לאברן ילבש (בכלי) [בגדי] פשתן וישתמש ^{שס}

בכלי זכוכית וישכור פועלים ואל ישב עמהם. ^{מולין}
ילבש (בכלי) [בגדי] פשתן בכיתנא רומיתא ^{פ"ט ט"ז}
וישתמש בכלי זכוכית בווגיתא חזורת' וישכור
פועלי' ואל ישב עמהם תרגומא *בתורי דנפיש ל
פסירייהו:

ת"ר המוצא כלי עץ משתמש בהם בשביל שלא ^{שס}

ואידי דאיירי במילי דר' יוקנן בהלכות ד"א כקט הכי שמעתא:
צויץ רותק: ציבי כל דבר שנותכין לתוך המשקה או עשבים
או תבלין או עקרי צמחים קרי לבי:

ורוצה לאברן ללמדנו בא שלא ירגיל אדם נכך שהעושה אלה
מאנד עהר הון רב: כיתנא רומיתא דמיהם יקרים

וממהרים לכלות: תרגומא להך שכירות דפועלים: בתורי

דפועלים המכהיגים צעורים של צע"ה: דנפיש פסירייהו

שרוב עבודת קרקעות שלהם צעורים היתה אף קרישת הכרמים

ובלירתם מכהיגים כלי המקרישה צעגלה בין שורות הכרם עם

הצולרים ונותכין עם העכבים לפיכך אם אין הצעלים עמהם

יש הפסד גדול שאין דרך הפועלים לקום על הכרם ועל הצעורים

ומכהיגים אותם על הגפנים ועל הנטיעות והם מתקלקלים

והצעורים מתקלים וכצנרים:

ירקבו כלי נחשת משתמש בהם בחמין אבל לא על ידי האור מפני שמשחקן כלי כסף משתמש בהם בצונן אבל לא בחמין מפני שמשחירן מגרפות וקרדומות משתמש בהם ברך אבל לא בקשרה מפני שמפחיתן כלי זהב וכלי זכוכית לא יגע בהם עד שיבא אליהו וכדרך שאמרו באבירה כך אמרו בפקדון פקדון מאי עבירתי גביה [אמר רב אדא בר חמא] א"ר ששרת בפקדון שהלכו בעליהן למדינת הים :

שס [פיסקא] מצא שק או קופה [וכל דבר] שאין

דרכו ליטול ה"ז לא יטול בו. מנא

דנרי' כנ"ה מ"מ דת"ר * והתעלמת פעמים שאתה מתעלם

ופעמים שאי אתה מתעלם הא כיצד היה כהן והוא בבית הקברות או שהיה זקן ואינה לפי כבודו או שהייתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו לכך נאמר והתעלמת מהם :

משתמש בהן בחמין וכ"ש צונן : אבל לא ע"י האור לא

יתן הכלי על האור : מגריפות וודי"ש עשוין לגרוף

הכירות ולהפריד תאכיס המדונקות : שמפחיתן פוגמן :

מאי עבירתי גביה מה לו להשתמש בו יבא בעליו וישתמש בו :

והתעלמת מהם ללמדך כל שמתר להתעלם : ופעמים שאי אתה

מתעלם דכתיב לא תוכל להתעלם : והיא בבית הקברות

האבירה בבית הקברות : ואינה לפי כבודו שישינו : או שהיה

בטל ממלאכה שלו שיבטל (מדמי השנתה) [בהשנתה] מרובה

על דמי האבירה :

אימא שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפנים משורת הדין:

לא א"ל ההוא מדרכנן לרבא ואימא *הוכח חדא

וימנא תוכיח תרי ומני א"ל הוכח אפילו מאה פעמים משמע (הוכח) [תוכיח] אין לי אלא הרב לתלמיד תלמיד לרב מניין ת"ל הוכח תוכיח מ"מ:

ה פתוח תפתח אין לי אלא לעניי עירך לעניי עיר אחרת מנין ת"ל פתוח תפתח מ"מ נתון

חתן אין לי אלא מתנה * מרובה מתנה מועטת מנין ת"ל נתון חתן מ"מ. העניק תעניק אין לי אלא שנחברך הבית בגללו מעניקים לו לא נתברך

הבית בגללו מנין ת"ל העניק תעניק מ"מ ולר' אלעזר בן עזריה דאמר נתברך הבית בגללו מעניקי

לו לא נתברך הבית בגללו אין מעניקים לו תעניק למה לי דברה תורה כלשון בני אדם. העבט

תעביטנו אין לי אלא שאין לו ואינו רוצה להתפרנס אמר רחמנא תן לו דרך הלואה יש לו ואינו רוצה להתפרנס מנין ת"ל תעביטנו מ"מ:

מתנה מועטת מנין אם אי אפשר לך ליתן מתנה מרובה: אין לי אלא שנחברך הבית בגללו דהכי כתיב קרא אשר ברכך ה' אלהיך תהן לו: לר' אלעזר בן עזריה נקידישין: שאין

לו ממה שיתפרנס: ואינו רוצה להתפרנס משלך נמתנה. אמר רש"י רממכא העבט דרך הלואה: יש לו ואינו רוצה להתפרנס משלו

כמו כ"ו פ"ו אלא משלך: מנין שאתה קייב להעביטו וליפרע ממנו אפר מיתה: ת"ל תעביטנו והכי קפ' נכתובות פ' עליאות האשה:

ויקרא יט

ס"ע"ב

דברי טו

חשום

דכתיב

לעיל

חייבה כי

יסיג גו'

חאחד

אחד

חאחד

פעריק

דושהיב

עכיי עירך

*דלשון

נתיב' דבר

חשוב

חשויב

כדאימא

נראשי' הגו'

רש"י רממכא

כמו כ"ו פ"ו

א"ל משלך

ת"ל תעביטנו

והכי קפ' נכתובות פ' עליאות האשה:

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא לו

ת"ר מנין שאם א"ל אביו הטמא או שא"ל אל לב
תחזיר שלא ישמע לו שנ' *איש אמו ואביו ויקרא יט

תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' כלכם חייבים
בכבודי טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו
הא לאו הכי הוה אמינא ציית ליה ואמאי האי
עשה והאי לא תעשה ועשה ולא אתי עשה ודחי
את לא תעשה ועשה אצטריך סד"א הואיל והוקש
כבוד אב ואם לכבודו של מקום שנא' כאן *כבוד כ
את אביך ואת אמך ונאמר להלן *כבוד את ה' מסליג
מהונך הילכך לציית ליה קמ"ל דלא לישמע ליה:

אמר רבא *מדבריו שניהם נלמד צער בעלי חיים שס
דאורייתא:

שס ע"ג

ת"ש אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי שס
לכופ ארז יצרו ואי ס"ד צער בעלי חיים
דאורייתא הא עדיף ליה אפ"ה כדי לכופ ארז
יצרו עדיף:

משנה אברתו ואברת אביו אברתו קודמת אברתו

אני ה' אע"פ שאמרתי לך ירא את אביך אכי אדון לשכיכס ואם לג
אמר לך אביך עבור על דברי לקלל שנת אל תשמע לו: הוה
אמינא ציית ליה דאתי עשה דכיבוד ודקי לא תעשה דלא תוכל
להתעלם: דאבירה עשה ולא תעשה היא השנ תשינס
ולא תוכל להתעלם: הוקש כבודם נגזרה שזה כנד את אביך
כנד את ה' מהוכך:

מדבריו שניהם מדקאמרי תרוייהו פריקה עדיפה:

ואבדה רבו שלו קודם אבדה אביו ואבדה רבו
של רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הוזה ורבו
שלמדו חכמה מביאו לחיי העה"כ ואם אביו חכם
של אביו קודמת היה אביו ורבו נושאין משאוי
מניח את של רבו ואח"כ מניח את של אביו היה
אביו ורבו בבית השכי פודה את רבו ואח"כ פודה
את אביו ואם אביו חכם פודה את אביו ואח"כ פודה
את רבו: גמ' מנא ה"מ אמר [רב יהודה אמר]
דנרי' מו רב אמר קרא *אפס כי לא יהיה בך אביון שלך
קודם לשל כל אדם ואמר רב יהודה אמר רב
כל המקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך. ת"ר
רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו
מקרא ומשנה דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל שרוב
חכמתו הימנו. ר' יוסי אומר אפילו לא האיר עיניו
מנא ה"מ דשלו קודם: לא יהיה בך אביון הזהר מן העניות: כל
המקיים בעצמו כך אע"פ שלא הטיל עליו הכתוב יש לאדם
ליכנס לפנים משורת הדין ולא לדקדק שלי קודם אם לא
בהפסידא דמוכח ואם תמיד מדקדק פורק מעליו עול גמילות
חסדים ולדקה וסוף שיטרוך לנריות: שלמדו חכמה סגרת
טעמי המשנה ולהבין שלא יהו סותרות זו את זו וטעמי איסור
והיתר והקיום והפטור והיא נקרא' תלמוד: מקרא תורה נביאים
וכתובים: משנה כמו שהן שניות ואין טעמן מפורש בהן: כל
שרוב חכמתו הימנו אם מקרא אם משנה אם גמרא: [האיר
עיניו שהודיעו טעם משנה אמת שלא יכול להבין:

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא לח

אלא במשנה אחת זהו רבו אמר רבא כגון
רב סחורה דאסברן [זוהמא ליסטרוון וכו'] אמר
עולא תלמודי חכמי שבבבל עומדים זה מפני זה
וקורעין זה על זה :

בעא מיניה רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך שס
לו רבו מאי א"ל חסדא חסדא לא צריכנא
לך את צריכת לך עד מ' שנין איקפדי אהרדי
ולא עיילי לגבי הרדי יתיב רב חסדא מ' תעניתא
משום דחלש דעתיה דרב הונא יתיב רב הונא
מ' תעניתא משום דחשדיה לרב חסדא :

ת"ר העוסקים במקרא מדה ואינה מדה במשנה ו
מדה ונוטל עליה שכר בתלמוד אין לך מדה ש

דאסברן זוהמא ליסטרוון צמד טהרו' הוא שכויה ולא הייתי יודע
מה כלי הוא ולמדני שהוא כף גדולה שמשלקין בו זוהם הקדירה
והקלקת ללדדין : עומדין זה מפני זה כדין תלמיד לרב לפי שהיו
יושנין תמיד צבה"ד יקד ומקשין ומפרקין וכונס למידין זה מזה :
[וצריך לו רבו שמע שגועות שיש בידו מפי אקריס : מאי קודם
לאבין לעבין אנידה] :

מדה היא קלת : ואינה מדה שהמשנה והתלמוד יפיע מסכה
מפני שתלויים בגירסא ומשתכסין שנימיהם לא היה תלמוד
צכתב וגם לא היה כיתן ליכתב אלא לפי שנתמעטו הלצבות
התקילו דורות אקרוניס לכותבו : בתלמוד כנר פירשתי למעלה
שהוא לתת לב להבין סתומות טעמי המשנה מה הם וכששתיים
סותרות זו את זו יבין לתרץ שיהיו שתיהן קיימות או לדעת דברי

גדולה מזו. ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד
הא גופא קשיא אמרת בתלמוד אין לך מדה גדולה
מזו והדר אמרת ולעולם הוי רץ למשנה יותר
שסע"ג מן התלמוד א"ר יוחנן בימי רבי נשנית משנה זו
שבקי כולי עלמא מחני ואזלו בחר תלמודא הדר
דרש להו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד

התנאים הקולקים בדבר וכימא הא מני פלוני קכס הוא: בימי
רבי נשנית משנה זו הא דקתני תלמוד אין לך מדה גדולה מזו
לפי שמעברו תלמידי שמאי והלל שהיו לפסיוג' דורות רבו מקלוקת
בתורה וכעשית כשתי תורות מתוך עול שעבוד מלכויות [וגזירות]
שהיו גורין עליהם ומתוך כך לא היו יכולין לתת לב לבדר דברי
הקולקי' עד ימיו של רבי שכתן הקב"ה לו קן בעיני אנטוכיכוס
מלך רומי כדאמר' בע"ז וכמו מלכה ושלח וקבץ כל הלמידי א"י ועד
ימיו לא היו מסכתות סדורות אלא כל תלמיד שמע דבר מפי גדול
הימנו גרסה וכתן סימנין הלכ' פלוני ופלוני שמעתי משם פלו'
וכשכתבנו אמר כל א' מה שמע וכתבו לב לבדר טעמי המקלוקת
דברי מי ראויין לקיים וסדרו המסכתו' דברי כזיקין לבדם ודברי
יבמות לבדם ודברי קדשים לבדם וסתם כמי במשנה דברי יקידים
שרא' רבי את דבריהם ושכאן סתם כדי לקבוע הלכה כמותם
לפיכך אמרו בתלמוד אין לך מדה גדולה מזו שיתכו לב לטעמי
המשנה: שבקי כולי עלמא מתניחין מלקזור על גרסת משנתם:
ואזלו בחר תלמודא לקשוב בסנרא: הדר דרש להו הוי רץ
למשנה לפי שירא מן שתכחו המשניות ויקליפו שמות הקפמים
ובמקום קייב יאמרו פטור ובמקום אסור יאמרו עותר:

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא לט

מאי דרוש כדרדריש ר' יהודה בר' אילעאי מ"ד
*הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם הגד לעמי ^{ישעיה כח}
פשעם אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשות להם
כזרוננו ולבית יעקב חטאתם אלו עכו הארץ
שזרונות נעשות להם כשגגות והיינו דתנן ר' יהודה
אומר הוי זהיר בתלמוד ששגגת תלמוד עולה זרון
דרש ר' יהודה בר' אילעאי מ"ד *שמעו דבר ה' ^{שס סו}
החרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים [אמרו]
אחיכם אלו בעלי מקרא *שונאיכם אלו בעלי משנה

מאי דרוש מתקלה כשדרש שתלמוד גדול: לעמי פשעם עמי דהיינו ^{לשון שונה}
ת"ח את חטאתם אכי קורא פשע שהיה להם לתת לב בטעמי דש"ח ^{וחלינו}
משנתם שיבררו להם על העיקר ולא יורו הלכה מתוך משנה
שאכנה עיקר: ולבית יעקב שאר העם: חטאתם אפי' פשע
שלהם אכי קורא חטאת: הוי זהיר בתלמוד שהוא תירוץ טעמי
המשניות או אם תשמע דבר משנה מרבך הזהר לשאל טעמי
ומי שחאה: ששגגת תלמוד אם שגית בהורא' בשגגת תלמודך שלא
ידעת טעם המשנה וכתת (אתה) [נה] טעם אחר ומתוך כך
דמית (ליה) [לה] דין או הוראה שגאת לידך ולימדתו הימנו
שלא כדת שאין הטעם כמו שהיית סבור שאלו ידעת טעם
המשנה לא דמית לה מעשה הבא לידך: עולה זרון עכוש אתה
עליה כמוזיד שזון הוא בידך שלא שאלת טעם מרבך: אלו ת"ח
שאימא חכמים הרבה ללמד טעמי משנתם זה בזו וזה בזו שאין
הכל בקיאין בכלן: שונאיכם אלו בעלי משנה שאינם בעלי
משנה בעלי התלמוד לפי שנעלי התלמוד אומרים על בעלי משנה

שס סו סיני ה' ע"ב

מנדיכם אלו עמי הארץ שמא תאמר אבר סברם
ובטל סיכויים ת"ל ונראה בשמחתכם שמא תאמר
ישראל יבושו ת"ל והם יבושו נכרים יבושו
וישראל ישמחו:

ה מ פ ק י ד

פרק שלישי

לה [מ"ש] לזה דמהימן ליה למלוה [ומ"ש] מלוה דלא
מהימן ליה ללוה לזה מקיים ביה במלוה
*תומת ישרים תנחם מלוה מקיים ביה בלוה *וסלף
בוגדים ישרים:

ה *וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם
לה אלמנו ובניכם יתומים ממשמע שנאמר

שהן מנלי עולם כדאמרי' במסכת סוטה החכאים מנלי עולם
שמורים הלכה מתוך משנתם: מנדיכם אלו עמי הארץ
שתלמידי חכמים שנואין ומתועבין להם כנדה: שמא תאמר
אבר סברם של אלו שהרי כתיב למען שמי יכבד ה' דמשמע שהם
אומרים אבל אין הדבר כן: ת"ל ונראה בשמחתכם ולא תאמר
ואראה כך אמר הכניא אני ואחייכם שונאיכם מנדיכם כלנו
נראה בשמחתכם: והם יבושו אותם שהם נכרים שאינן ממנו
ואינן נקראים על שם ישראל הם יבושו וישראל ישמחו:
לזה מקיים במלוה מקרא זה תומת ישרים תנחם אם לא שאלם
ישר וכאמון הוא לא היו מעשירים אותו מן השמים שאל'
תומת ישרים תנחם:

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא מ

והרגתו אתכם וודע אני שנשותיהם אלמנו' וכניהם
יתומי' אלא מה ת"ל לזהו נשיכם וגו' מלמד שנשותיהם
מבקשות לינשא ואין מניחים אותם וכניהם רוצים
לירד לנכסי אביהם ואין מניחים אותם :

[אלו הן נכסי נטושין הרי שהיה אביו או אחיו ^{שס}
אי אחד מן המורישין הלכו להם למדינת
הים ולא שמעו בהן שמת וכו' ואלו הן נכסי רטושין
הרי שהיה אביו או אחיו או אחד מן המורישין
באן ואינו יודע להיכן הלכו] מ"ש הנך דקרי להו
נטושים ומ"ש הני דקרי להו רטושים *נטושים לט
דבעל כרחן דכתיב *והשביעית תשמטנה ונטשתה שנות כג
אפקעת' דמלכא רטושים דמדעתן דכתיב *אם על ^י כושע י
בנים רוטשה :

שנשותיהן מבקשות כו' כגון שילכו נשני ולא ידעו בכיהם אם
קיים אם מתים ויהיו נשיות אלמנות לעולם שאין
נ"ד מניקין אותם לינשא וכניהם כיתומים שלא יראו ככסיהם
וב' קללות הם אקד של קרב ואקד של שני: ^{סוף סי' ס"ח}
[רטושין משמע שעזבו בעלים מדעתם והלכו להם דכיון דהיה
לו ללוות הורידו ירשי לנכסי ולא לזה ש"מ לא ניקא
ליה ונטושי' משמע שנטשו בעליהם בעל כרחן כגון שכשבו
(כדמסרש בגמרא לקמן):] ה"ג נטושין על כרחן דכתיב
והשביעית תשמטנה ונטשתה היינו על כרחן: אפקעתא
דמלכא קלות המלך: רטושים מדעתן דכתיב אם על בנים
הוטשה היינו מדעתו ולא שניה דכתיב דקרא וקאם שאין
זלזב סוף ז' ביב סי' ס"ח מוח דקרא זלזב: וקרא וקאם

שס"ע"נ מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חזואה א"ל
 פלוג לי א"ל לא ידענא לך אחא לקמיה
 ראשי' חנ' דרב חסדא א"ל שפיר קא"ל שנא' *ויבר יוסף את
 אחיו והם לא הכירוהו מלמד שיצא בלא חתימת
 זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחיה את
 א"ל אית לי סהדי ורחלי מיניה דגברא אלמא הוא
 א"ל לדידיה זיל אנת אייתי סהדי דלאו אחוך הוא
 בעמך היו יראים שלא יצאו אויבים עליהם וכל מצנרך יושד יגלו
 בגולה מאליהם וישארו העיירות שודדים שאין איש כשוד שלמן
 בית ארצאל ביום מלקמה כשודדין הנאים למלקמה ע"י מארב
 על עם היושב בשלום שלא נזהרו בהם לברוק מפניהם ושודדים
 את הכל וכמוהו הגלות יהודה וגו' הגלות שלומים מתוך ישיבת
 שלום באין מקריד הגל' כ"כ. בית ארצאל ת"י בית מארב אל"ף
 למ"ד יתירים זו כמו יעכו את זרעאל שהוא לשון זריעה ולא לשון
 עיר מדקאמר יושד כשוד שלמן בית ארצאל מכלל דההוא יומא
 לאו בית ארצאל ביום מלקמה הוה אלא מורך נא בלבם והמה
 עוזבים אס על נכים והולכים להם מדאגת האויב שמא יבא
 עליהם. רוטשה כעזנה:

אתא ליה אחא מבי חזואה שהלך אביו לבי חזואה וכשא אשה
 וילדה לו את זה וקזר מרי לכאן וירד לככסי אביו ונא זה
 אקריו לזמן מרובה ומנע קלקו: שפיר קאמר לך שאינו מכירך
 ואין זה רמאות שכשילא מאללך לא היה לך קתימת זקן ועכשיו
 באת בקתימת זקן: ויבר יוסף את אחיו שכשילא מהם היו כלם
 קתומי זקן והם לא הכירוהו שיכלא מאלל' בלא קתימת זקן ובא
 בקתימת זקן: דלאו אחיך הוא אותם עדים שיש לו לזה שנאו

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא מא

א"ל דינא הכי המע"ה א"ל הכי דיינינן לך ולכל אלמי דחברייך:

א"ר יצחק לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו ט שנא *וצרת הכסף בירך וא"ר יצחק לעולם מב

ישליש אדם מעותיו שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא דכרי' יד ושליש תחת ידו וא"ר יצחק אין הברכה מצויה

אלא בדבר הסמוי מן העין שנא *יצו ה' אתך ^{סס כח} את הברכה באסמיק. תנא דבי ר' ישמעאל אין

הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנא' יצו ה' אתך את הברכה באסמיק. ת"ר ההולך

למוד את גורנו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידיו התחיל למוד אומר ^{פרק כל הכשר וע"ש דש"א}

ברוך השולח ברכה בכרי הוה מדר ואח"כ בירך הרי זה תפלת שוא לפי שאין הברכה מצויה לא

בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין שנא' יצו ה' אתך את

הברכה באסמיק:

משם ומכירין בו מי הוא הניאס אתה ויעידו שאינו בן אביך או בקש עדים אחרים:

מצוי בידו לא יפקידנו לאחרים במקום אחר שאם תזדמן לו סקורה לשכר יהא מזומן לו: תחת ידו להיות מזומן לו

לכורך ריוק הנא פתאום: אין הברכה שמתנך ורנה מאליו פו"ישן בלע"ז: באסמיק דריש ליה לשון דבר הסמוי מן העין:

שאיין עין שולטת בו שנא' באסמיק לשון גכזים:

מג מתני' החושב לשלוח יד בפקדון ב"ש אומרים
 ע"כ חייב וב"ה אומרים אינו חייב עד שישלח
 שמוט ככ בו יד שנא' *אם לא שלח ידו במלאכת רעהו וגו':
 מד מנא ה"מ דת"ד *על כל דבר פשע בש"א מלמד
 שחייב על המחשבה כמעשה ובה"א אינו
 חייב עד שישלח בו יד שנא' אם לא שלח ידו
 במלאכת רעהו א"ל ב"ש לב"ה והלא כבר נאמר
 על כל דבר פשע א"ל ב"ה לב"ש והלא כבר נאמר
 אם לא שלח ידו בו א"כ מה ת"ל על כל דבר
 פשע שיכול אין לי אלא הוא אמ' לעברו ולשלוחו
 מנין ת"ל על כל דבר פשע:

הזהב

פרק רביעי

מח פיסקא אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול
 ע"כ ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סרום ועמורה
 וממצרים בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד
 בדבורו . איתמר אביי אמר אודועי מודעינן ליי
 החושב לשלוח יד אחר נפכי עדים אטול פקדונו של
 פלוכי לעלמי : חייב באונסיה סהיום ההוא והלאה אם
 כאנס חייב באקריות ;
 אמר לעברו שיטק יד וכן יצא : מנין שהוא חייב ;
 מודעינן ליה דע שאס תקזור סופו להפרע ממך ;

הזהב פרק רביעי כבא מציעא מב

רבא אמר מילט ליוטינן ליה אבוי אמר אודועי
מודעינן ליה דכתיב *ונשיא בעמך לא תאור רבא ^{שמות כב}
אמר מילט ליוטינן ליה דכתיב בעמך בעושרה
מעשה עמך :

איתמר דברים רב אמר אין בהם משום מחוסרי י
אמנה ור' יוחנן אמר יש בהם משום ^{מט}
מחוסרי אמנה מתיבי ר' יוסי בר' יהודה אומר
מה ת"ל *הין צדק והלא הין בכלל איפה הוא ^{ויקרא יט}
אלא לומר לך שיהא הן שלך צדק ולא שלך
צדק אמר אבוי ההוא שלא ידברו אחד בפה
ואחד בלב . מתיבי ר' שמעון אומר אע"פ שאמרו
טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית
מ"מ כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור
המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי

בעושה מעשה עמך בעמך דרשינן הכי והאי לאו עושה מעשה
עמך הוא דכתיב שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב :

דברים בלא מעות (אינו קוברה רב לטעמי' דאמר כנגדו הוא קובה) : שייך
הין בכלל איפה שההין י"ב לוגין ואיפה ג' סאין שהן ע"ב ^{לגמרא}
לוגין : אלא שיהא הן שלך כו' כלו' כשאת' מדנר הן או לאו קיים ^{הקודם}
דבריק והלדק אותם : שלא ידבר אחד בפה כו' נשעה שהוא
אומר הדבור לא יהא נדעתו לשכות אבל אם נשחכה השער לאמר
זמן והוא קוור זו לפי שנוי השער אין כאן קסרון אמנה : אבל
אמרו חכמים כו' סיפא קתכי הקוור זו אין רוק חכמים נוסה
הימנו אלמא יש בהן משום מחוסרי אמנה :

שאינו עומד בדבורו חנאי היא דחנן מעשה בר' יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות וכשכא אצל אביו א"ל בני אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם ע"מ שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד ואי ס"ד דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה היכי א"ל זיל הדר בכך שאני התם דפועלים גופייהו לא סמכא דעתיהו מ"ט מידע ידעי דעל אבה סמיק :

סס אמר רב פפי אמר לי רבינא לדידי אמר לי ההוא מרבנן ורב טבות שמיה ואמרי לה רב שמואל בר זוטרא שמיה דאי הוו יהבי לוי כל חללא דעלמא לא הוה משני בדבוריה וכו' :

נג א"ר אלעזר מנין למעשר שני שנטמא שפודין סס ע"ב
 אותו *אפי' בירושלים שנ' *כי לא תוכל שאתו דברי יד
 ואין שאת אלא אכילה שנ' *וישא משאת מאת פניו : ראשי חג

חנאי הוא דאשכחן ר' יוחנן בן מתיא דפליג : מעשה בר' יוחנן כו' משנה היא בהשוכר את הפועלים שזה לבנו לקזור בתכאן עד שלא יתקילו המלאכה ולפסוק להם מזונות קלים : לא סמכא דעתיהו על דברי הנן :

ואפי' בירושלים . שאין מעשר טהור נפדה סס דכתיב כי ירמק עמך המקום ונתת בכסף ולא כשהוא בירושלים :

הזהב פרק רביעי בבא מציעא מנ

ת"ר *לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים יא
 הכתוב מדבר אתה אומר באונאת דברים או נח
 אינו אלא באונאת ממון כשהוא אומר *וכי תמכרו ע"נ
 ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך הרי אונא' ויקראכה
 ממון אמור הא מה אני מקיים לא תונו איש את
 עמיתו באונאת דברים הא כיצד אם היה בעל
 חשוכה אל יאמר לו זכור מעשיך הראשונים אם
 היה בן גרים אל יאמר לו זכור מעשה אבותיך
 אם היה גר ובא ללמוד תורה אל יאמר לו פה
 שאכל נכילי וטרופות שקצים ורמשים יבא ללמו
 תורה שנאמרה מפי הגבורה אם היו יסורין באים
 עליו או אם היו חולאים באים עליו או שהיה
 מקבר את בניו אל יאמר לו כדרך שאמרו לו חבריו
 לאיוב *הלא יראתך כסלתך תקוהך ותום דרכיך
 זכור נא מי נקי אבד אם היו חמרים מבקשים
 תבואה ממנו לא יאמר להם לכו אצל פלוני שהוא
 מוכר תבואה ויודע בו שלא מכר מעולם ר' יהודה
 אומר אף לא יתלה עיניו על המקח בשעה שאין לו
 דמים שהרי הדבר מסור ללב וכל דבר המסור ללב
 שהרי הדבר מסור ללב ולפיכך כאשר זו ויראת מאלהיך האי
 שהרי ליתן טעם למה כאשר זו יראה נקט ליה וה"ק שהרי
 כל הדברים הללו אין טובתן ורעתן מסורות להכיר אלא ללבו של
 (עושהו ויודע) [עושה הוא יודע] אם לעקל אם לעקלקלות ויכול
 הוא לומר לא עשיתי כי אם לטובה הייתי סניר שיש לך תבואה
 למכור והייתי מסן לקנות מקק זה: וכל דבר המסור ללב של

ויקראכה
 ממון
 ע"נ
 חידושי
 הלכות

איוב ד

ויקראים נאמר בו *ויראת מאלהיך אמר רבי יוחנן משום
ר"ש בן יוחאי גדול אונאת דברים מאונאת ממון
שזה נאמר בו *ויראת מאלהיך וזה לא נאמר בו
ויראת מאלהיך ור' אלעזר אומר זה בגופו וזה
בממונו ר' שמואל בר נחמני אמר זה ניתן להשבון
וזה לא ניתן להשבון :

יב תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק כל המלבין
פני חברו ברבים כאלו שופך דמים א"ל
שפיר קאמרת דחזינא ליה דאזיל סומקא ואתי
חיורא א"ל אביי לרב דימי במערבא במאי זהירי
א"ל באחוורי אפין דא"ר חנינא הכל יורדין לגיהנם
חוץ מג' הכל ס"ד אלא אימא כל היורדין לגיהנם
עולים חוץ מג' שיורדים ואינם עולים ואלו הן הבא
על א"א והמלבין פני חברו ברבים והמכנה שם
רע לחבירו מכנה היינו מלבין אע"ג דדש ביה
נט בשמיה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן *נוח לו
לאדם שיבא על ספק אשת איש ואל ילבין פני
חבירו ברבים מנא לן מדרש רבא דדרש רבא
אדם נאמר בו הוי ירא מן היודע מקצות אס לטובה אס לאוכאה :
הכל ס"ד וכי הכל יורדין. ה"ג כל היורדין לגיהנם עולים : דדש
ביה כנר הורגל בכך שמכין אותו כן ואין פניו מתלככות
ומ"ק זה להכלימו מתכוין : ובצלעי נשניל אשתי זושמתקל' קטאתי
נה כמו ויבן ה' את הללע : כדרש רבא דטובה מעשה של דוד
יבת שבע משלהן וספק אשת איש היא שהיולא למלקמת בית דוד
גט כריתות כותב לאשתו על פנת אס ימות שמהא קגורשת

הזהב פרק רביעי בבא מציעא מד

מ"ד *ובצלעי שמחו ונאספו וגו' קרעו ולא דמו ^{מליג לה}
אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך
שאם היו מקרעין כשרי לא היה דמי שותת לארץ
ולא עוד אלא אפי' בשעה שעוסקים בנגעים ואהללות
אומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתחו במה
ואני אומר להם מיתחו בחנק ויש לו חלק לעה"ב ^{סו"ט ס"ק}
אבל המלכין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעה"ב ^{ב"ג ז"ר"א}
(ואמר) מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה
אמר רב (הונא) [הנא] בר כיונא א"ר שמעון חסידא
ואמרי לה א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי נוח
לו לאדם שיפיל עצמו לחוך כבשן האש ואל
ילכין פני חבירו ברבים מנ"ל מתמר דכתו' *היא ראשי' לה
מוצאת והיא שלחה אל חמיה :

א"ר *חנינא בריה דרב אידי מ"ד *לא חונו איש יג
את עמיתו עם שאתך בתורה ובמצות אל תונה ^ס
אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתוכ"א ^{א חככא}
שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה : ^{ויקרא כה}

מעכשיו ולא תזקק ליבס וכל אותן הימים היא ספק מגורשת אם
נת מגורשת מתקל' ואם לא עת לא כתגרש' : שמחו ונאספו קרעו
ולא דמו אם קרעוני לא מלאו דם : היא מוצאת והיא שלחה
אע"פ שהיו מוליחין אותה : לשריפה לא אמרה להן ליהוד' כנעלתי לא
שלחה לו למי שאלה לו אנכי הרה ואם יודה הוא מעלמו יודה :
עמיתו עם אמו : באונאת אשתו באונאת דברים ללערה :
אונאתה קרובה לנא פורענות אונאתה ממהר לנא :

יד א"ר אלעזר מיום שהרב ב"ה ננעלו שערי תפלה
 שס שנא' *גם כי אזעק וא'שוע סחם תפלתי ואע"פ
 איכה נ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו שנא'
 תלים לט *שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעותי אל
 תחרשו ואמר רב כל ההולך אחר עצת אשתו נופל
 מ"ט כג בגיהנם שנא' *רק לא היה כאחאב וגו' א"ל רב
 פפא לאביו והא אמרי אינשי אתחך גוצא גחין
 וחלחוש לה לא קשיא הא במילי דעלמא והא
 במילי דביחא. ל"א הא במילי דשניא הא במילי
 דעלמא :

טו אמר רב חסדא כל השערים ננעלים חוץ משערי
 שס אונאה שנא' *הנה ה' נצב על חומת אנך
 עמוס ובידו אנך א"ר אלעזר הכל נפרע בידי שליח חוץ
 מאונאה שנא' ובידו אנך. אמר רבי אבהו ג' אין
 שטעה תפלתי אין לשכותו מלשון בקשה מהקב"ה שישמע
 תפלתו אבל אל תקרא יש לשכותו מלשון בקשה ולומ' בזו אני
 בוטח שאין דרכיך לשחוק ולא להקריש אל תקרא אל תעשה אל
 תתן משמשים לשון בקשה ומשמעין לשון עתיד כגון אל יתן למוט
 הרי לשון בקשה. ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה הוא לשון עתיד :
 רק לא ה' כאחאב סיפא דקרא אשר הסתה אותו איזנל אשתו :
 אתחך גוצא אשתך קטכה כסוף עלמך ושמע דבריה :
 כל השערים של תפלה ננעלו : חוץ משערי אונאה הלועק
 על אונאת דברים אין השער ננעל בפניו : הכל ע"י שליח
 כפרעין על כל עבירות ע"י שליח : ובידו לא מסרה לשליח :

הזהב פרק רביעי בבא מציעא מה

הפרגוד ננעל בפניה' אונאה וגזל ועבוד' זרה. אונאה
דכתיב ובידו אנך. גזל דכתיב *חמס ושוד ישמע ירחיט ו
בה על פני תמיד. ע"ז דכתיב *העם המכעיסים יטע' סכ
אותי על פני תמיד :

אמר רב יהודה לעולם יהא אדם זהיר בתבואה טו
בתוך ביתו שאין מריבה מצויה בתוך ביתו טס
של אדם אלא על עסקי תבואה שנא' *השם תלי' קמו
גבולך שלום חלב חטים ישביעך. אמר רב פפא
היינו דאמרי אינשי כד משלם שערי מכדא נקיש
ואתי תיגרא בכיתא ואמר רב חנינא בר פפא
לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו שלא
נקראו ישראל דלים אלא על עסקי תבואה שנא'
*והיה אם זרע ישראל וגו' וכתיב *ויחננו עליהם
וכתיב *וידל ישראל מאד מפני מדין. (וא"ר) טס
[א"ר] חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו טס
שאינ ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא

פרגוד מקילה שבין שכינה ללגא מרוס : אינו ננעל להפסיק
ראייתן מן המקום אלא תמיד רואה אותם עד שיפרע : ובידו
אנך משמע שהוא תמיד אללו (ומשמע) [ומשמע] בה : על פני
לפני ואין מקילה בינו לבין העבירה :

גבולך שלום אימתי כשקלז חטים ישביעך הקנ"ה : מכדא
כד שנותנים בו שעורים : נקיש ואתי תיגרא התגר
מקשקש ובא ואכי שמעתי הכד מקשקש כדרך כלי ריקס ששמע
בו קול הצרה כשמקשקשין עליו : וידל ישראל לעיל מיניה

ראשי יב בשביל אשתו שנא *ולאכרם הטיב בעבודה והיינו
דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי
היכי דתתעתרו :

יו תנן התם התכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא
ר' אליעזר מטהר וחכמים מטמאים *וזהו
ס"ע"ג (הוא) תנור של עכנאי מאי עכנאי א"ר יהודה
אמ' שמואל שהקיפורה דברים בעכנא זו וטמאיהו
חנא באותו היום השיב ר' אליעזר כל השוכרת
שבעולם ולא קיבלו הימנו אמר להם אם הלכה
כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו מאה
אמה ואמרי לה ד' מאות אמה אמרו לו אין מביאין
ראיה מן החרוב חזר ואמר להם אם הלכה כמותי
אמת המים יוכיחו חזרו אמת המים לאחוריהם
כתיב (ויסלו) [ויקטו] עליהם ויבסיתו את יבול הארץ : אוקירו
לנשייכו כבדו כשותיכם : מחוזא עיר שהיה רבא דר בתוכה
כך שמה :

חתכו חוליות תכור העשוי קוליות מרסו נכנסן כדרך כלי קרס
ואק"כ לורף הקוליות וכותן קול בין קוליא לקוליא : ר'
אליעזר מטהר שאינו כלי קרס אלא כנין כעין כלי גללים וכלי
אדמה שאין מקבלין טומאה : וחכמים מטמאין דאולי בתר
קוליות שאר תכורים שלהם שהיו עשויין כעין קדרות גדולות ופיו
למעלה ולורף נכנסן כשאר קדרות ופיטלטלין אלא שהיה מושיבו
על הארץ או על הדף ומדניק את [טפילות] הטיט סניב על
(שוליו) [כולו] לעשותו עב שיקלוט ויקזיק את קומו : עכנאי

אמרו לו אין מביאין ראיה מאמת המים חזר ואמר
 אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו המו
 כותלי בית המדרש ליפול גער בהם ר' יהושע
 אמר להם אם תלמידי חכמים מנצחים זה את
 זה בהלכה אחס מה שיבכם לא נפלו מפני כבודו
 של ר' יהושע ולא זקפו מפני כבודו של ר"א
 ועדיין מטיין ועומדים חזר ואמר להם אם הלכה
 כמותי מן השמים יוכיחו יצתה בת קול ואמרה
 מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכל מקום עמד
 ר' יהושע על רגליו ואמר *לא בשמים היא מאי דנדיס ל
 לא בשמים היא א"ר ירמיה [שכבר נתנה תורה
 מהר סיני] אין אנו משגיחין בבת קול שכבר
 כתבת בתורה בהר סיני *אחרי רבים להטות ^{שמות כג}
 אשכחיה ר' נתן לאליהו א"ל מאי עכיד קב"ה
 בהוא שעתא א"ל קא חייך ואמר נצחוני בני
 נצחוני בני אמרו אותו היום הביאו כל טהרות
 שטיהר ר' אליעזר ושרפום ונמנו עליו וברכותו
 ואמרו מי ילך ויודיענו אמר להם ר' עקיבא אני
 אלך שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיענו ונמצא
 מחריב את כל העולם כולו מה עשה ר"ע לבש
 שחורים ונתעטף שחורים וישב לפניו ברחוק ד'
 נקט דרכו לעשות כעגולה להככים זכנו אלל פיו : כל טהרות
 שטיהר ר' אליעזר ע"י מעשה שאירע כשאלה הלכ' זו זנהמ"ד
 שכפלה טומא' לאויר תכור זה וקזרו ועשו על גביו טהרות וטיהרם
 ר"א והניחום ושרפום לפניו : לבש שחורים עכין לער ואכל :

אמות א"ל ר' אליעזר עקיבא מה יום מיומים א"ל
 רבי כמדומה לי שחכריך בדילין ממך אף הוא
 קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשמט וישב ע"ג קרקע
 זלגו עיניו דמעורת לקה העולם שלישי בותים
 ושלישי בחטים ושלישי בשעורים וי"א אף בצק
 שבידי אשה טפח. תנא *אך גדול היה באותו
 היום שבכל מקום שנתן בו עיניו ר' אליעזר נשרף
 ואף ר"ג היה בא בספינה עמד עליו נחשול לטבעו
 אכ" כמדומה לי שאין זה אלא בשביל ר' אליעזר
 בן הורקנס עמד על רגליו ואמר רבש"ע גלוי
 וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית
 אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקת
 בישראל נח הים מועפו. אימא שלום דביתהו
 דר"א אחתיה דר"ג הואי מההוא מעש' ואילך לא
 הות שבקת ליה לר"א למיפל על אפיה ההוא
 יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר
 א"ד [אתא] עניא קרי אבבא אפיקה ליה ריפת'
 אף הוא קרע בגדיו שהמכודה חייב בקריעה : וחלץ מנעליו
 שהמכודה חסור ננעילת הסנדל במ"ק : ונשמט מן הכסא :
 טפח כתקלקל : אך גדול מכה גדולה : ר"ג כשיא היה ועל
 סיו נעשה : שלא ירבו מחלוקות שלא ירגיל היקיד לקלוק על
 הרבים : אימא שלום כך שמה : בין מלא לחסר סנורה
 היתה שיהא הקדש קסר וקצוע ביום ל' ולא יפול ביום הקדש יצל
 סכיו והיה מלא ולא נקצע עד יום ל' ואקד ולא כזהרה בו ביום

ס"א אף

הזהב פרק רביעי בבא מציעא מז

אשכחתי דנפל על אנפיה א"ל קום קטלת אחי
אדהכי נפק שפורה מבית ר"ג דשכיב א"ל מנא
ידעת א"ל כך מקובלני מבית אבי אבא כל
השערים ננעלין חוץ משערי אונאה:

ת"ר המאנה את הגר עובר בג' לאוין והלוחצו יח
עובר בב' מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה ^ס

לאוין *וגר לא תונה *וכי יגור אתכם גר בארצכם ^{שמות כב}
לא תונו אותו *ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל ^{ויקרא יט}
עמיתו הוא. לוחצו נמי ג' כתיבי *ולא תלחצנו *וגר ^{סס כה}
לא תלחץ *ולא תהיה לו כנושה וגר בכלל הוא ^{שמות כב}
אלא אחד זה ואחד זה בג'. תניא ר"א הגדול ^{סס כב}

אומר מפני מה הזהירה תורה בל"ו מקומות ואמרי
לה במ"ו מקומות בגר מפני שסורו רע. מ"ד *וגר ^ס
לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם. תנא
(משום) ר' נתן [אומר] מום שכך אל תאמר
לחברך והיינו דאמרי אינשי דוקיף ליה זקיפא
ל' וכפל על פכיו: מבית אבי אבא מבית דוד אני המשפחה
שנת נשיאים היתה והם מבית דוד: חוץ משערי אונאה לפי
שלער הלז הוא קרוב להוריד דמעית.

המאנה את הגר אינא דנרים: הלוחצו דוקו: לא תהיה
לו כנושה לקץ הוא שדוקו לתבוע קונו: ה"ג מאי
שכא מאנה דכתיב ביה תלחצו וגר לא תוכה לא תוכו אותו ולא
תוכו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוקמו כמי וכו': מום
שכך אל תאמר לחברך דכיון דגרים הייתם גנאי הוא לכם
להזכירם גרות; מאן דאית ליה זקיפא וכו' מי שיש לו תלוי

בדיווחקיה לא נימא לנה לחכריה זקיף ביניחא:
 ס מתני' ר' יהודה אומר לא יחלק החנווני קליות
 ואגוזים לתינוקות מפני שהוא מרגילן לבא
 אצלו וחכמים מתורין ולא יפחות את השער
 וחב"א זכור לטוב לא יבור את הגריסין דברו אבא
 שאורל וחכמים מתירים ומורים שלא יבור ע"פ
 מגורה שאינו אלא כגונב את העין אין מפרכסין
 לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים:
 יט יהוא עבדא סבא דאזיל צבעיה לרישיה ולדקניה
 שסע"ג אתא לקמיה דרבא א"ל זבנן א"ל ויהיו
 עניים בני ביתך אתא לקמיה דרב שפא בר שמואל
 במשפחתו לא יאמר לעבדו או לבן ביתו תלה לי דג זה שכל שס
 תלייה גנאי הוא לו:
 ולא יפחות את השער למכור בזול מפני שמרגיל לבא אצלו
 וסקסא מזונות קבירו: זכור לטוב שמתוך כך אולרי פירות
 מוכרים בזול: גריסין פולין גרוסות בריקיס א' לב': לא יבור
 את הפסולת שמתוך שכראין יסות הוא מעל' דמיהן יותר מן
 הפסולת שנטל מהם: וחכמים מתירים טעמא מפרש בגמ':
 ע"פ המגורה למעלה להראות יסות ואת הפסולת שנתוכו לא
 צירר: לפי שאינו אלא כגונב את העין בצרירה זו: אין
 מפרכסין מפ' בגמ': לא את האדם עבד ככעני העומד לימכר:
 צבעיה שהיה זקנו לבן ולצעו שקור (ומראה) [וכראה] כנחור:
 זבנן קכה אותי לעבד וככעני היה דענד עברי אסור
 לאמר חרבן שאין היוכל כוהג: ויהיו עניים משנה היא. טוב לי

הזהב פרק רביעי בבא מציעא מח

ובניה יומא חד א"ל אשקיין מיה אול חוריה לרישיה
ולדקניה א"ל חזי דאנא * (קשיש מאבוך קרי אנפשי
* צדיק מצרה נחלץ וגו' :

חשלי יא

אי זהו נשך

פרק חמישי

* לא תגנובו דכתב רחמנ' למה לי לכרתני' לא כ
תגנובו על מנת למיקט לא תגנובו ע"מ לשלם סא
תשלומי כפל א"ל רב יומר לרב אשי לאו ע"כ
דכתב רחמנא במשקלות למה לי א"ל לטומן ויקרא יט
משקלותיו במלח האי גול מעליא הוא לעבור עליו
משעת עשייה. ת"ר * לא תעשו עול במשפט
[במדה במשקל ובמשורה] (במשפט במשמעו)
במדה זה מדירת קרקע שלא ימדוד לאחד
לפרנס עכ"י ישראל וישמאוכי : דקניה זקנו : צדיק מצרה נחלץ
זה רבא :

לא תגנובו דכתב רחמנא למה לי לילף מרביית ואוכאה שהרי
מסרו טומן. לא תגנוב דעשרה הדברות לא קמינעיא ליה
דאזהרה לגנוב כפשות הוא כדאמר' בסנהדרין : למיקט ללער :
ע"מ לשלם כפל שרונה לההכותו ויודע זו שלא יקבל : לאו
דמשקלות לא תעשו עול וגו' : לטומן משקלותיו המכה או
הפרס טומן במלח להכנידו וכשהוא לוקח במשקל לוקח באלו :
משעת עשייה משעת הטמא ואפי' לא שקל בהן : לא ימדוד לאח'
* חשם הדוד זקנים כדאי' בקידושין ואפי' שחש קל לא חכה חשום
כידוד רש"א .

בימוי החמה ולאחד בימות הגשמים במשקל שלא
 יטמין משקלותיו במלח ובמשורה שלא ירתיח והלא
 דברים ק"ו ומה משורה שהיא אחד משלשים
 וששה (ושלשה) בלוג הקפידה עליו תורה ק"ו להין
 וחצי הין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג וחצי
 לוג ורביעית הלוג. אמר רבא למה לי דכתב
 רחמנא יציאת מצרים ברכית יציאת מצרים גבי
 יציאת. יציאת מצרים במשקולות. אמר הקב"ה
 אני הוא שהבהנתי במצרים בין טפה של בכור
 לטפה שאיני של בכור אני הוא שעתידי ליפרע
 ממי שתולי מעותיו בנכרי ומלוה אותן לישראל
 ברכית וממי שטומן משקלותיו במלח וממי שתולה
 קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא:

בימות החמה כו' אקין הנאין לקלוק את הגדה לא ימדוד
 המודד לאקד בימות הקמה ולאקד בימות הגשמים בלותו
 הקבל מפני שהקבל לק בימות הגשמים ומתפשט כל לורכו ובימות
 הקמה מתוך יוצאו הוא כגמד וכויץ: משורה מדת הלך היא:
 ירתיח אשקומ"א בלע"ז שמלל את המדה כשמוליא את היין
 ולאמר זמן כמלאת חמרה: יציאת מצרים גבי רבית צפרשת
 בהר סיני: גבי משקולות נקדושי' תהיו: שהבהנתי במצרים
 הרי שבאו עשרה רווקים על חלית אחת וכתעברה מהן בעשר
 עינורים עשר בכורות שהן בכורות של אביהן כלם מתו: חולה
 מעותיו בנכרי מלוה מעותיו לישראל ברכית ואומר של ככרי
 הם: קלא אילן לבע הדומה לתכלת ורקמכא אמר פתיל תכלת

איזהו נשך - פרק חמישי בבא מציעא מט

רבינא איקלע לסורא דפרת א"ל ר' חנינא מסור' כא
דפרת לרבינא יציאת מצרים דכתב רחמנא ^ס
גבי שרצים למה לוי א"ל אמר הקב"ה אני הוא
שהבחנתי בין טפה של בכור לטפה שאינה של
בכור אני עתיד ליפרע ממי שמערב קרבי דגים
טמאי בקרבי דגים טהורין ומוכרן לישראל א"ל
אנא המעלה קא קשיא לוי מאי שנא [הכא]
המעל' דכתב רחמנא א"ל לכדתנא דבי ר'
ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל אמר הקב"ה
אלמלא [לא] העליתי את ישראל ממצרים אלא
בשביל דבר זה שאינן מטמאין בשרצים דיו א"ל ומו
נפיש אנרייהו טפי מרבית ומציצית וממשקלות א"ל
אע"ג דלא נפיש אנרייהו טפי מאיסי למכלינהו:
[פיסקא] איזהו תרביית המרבה בפירות וכו' [אטו ^ס
כל הני דאמרינן עד השתא לאו רבית
הוא א"ר אבהו עד כאן של תורה מכאן ואילך
ותכלת דמיו יקריס שלטע דס קלזון שאיכו עולת ען היס אלא
אקת לשנעים שנה:

סורא דפרת סורא היושבת על כהר פרת ואין זו סורא סתם:
גבי שרצים זוהי ציוס השמיכי כי אני ה' המעלה אתכם
מארץ מצרים: אלא בשביל דבר זה כדמפרש לקמיה שהן
מעולים ונאים ואינן נמאסים בשקלים הללו להכי כתיב לשון
עילוי שמעלה גדולה היא אללם:
של תורה דרך הלואה:

של דבריהם] וכן אמר רבא עד כאן של חורה
 לייב כו מכאן ואילך של דבריהם עד כאן *יכין רשע
 וצדיק ילבש עד כאן ותו לא אלא אפילו עד כאן
 יכין רשע וצדיק ילבש:

כב תניא שנים שהיו מהלכין בדרך וכיד אחר מהם
 סב קיתון של מים אם שותים שניהם מתים
 ואם שותה א' מהם מגיע לישוב דרש בן פטירא
 מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד במיתת
 ויקראכה חברו עד שבא ר' עקיבא ולימד *ותו אחיך עמך
 חייך קודמין לחיי חבירך:

סד אמר רב כהנא הוה יתיבנא בשילהי פרקי דרב
 ושמעית דקאמר קרי קרי ולא ידענא מאי
 קאמר בחר דקם רב אמרי להו מאי קרי קרי
 דקאמר רב אמרי לו הכי קאמר רב האי מאן
 דיהיב זווי לגינאה אקרי וקא אזלו עשרה קרי בני

עד כאן יכין רשע וצדיק ילבש אסמכתא והכין לנכיו מעות של
 רבית אין חייבים להקזיר וע"ז כ'אמר יכין וגו' הכי תניא לה
 בתוספתא: עד כאן ותו לא בתמיה כ"ג דרבית דרבנן אין הבן
 חייב להקזיר: אפי' עד כאן דרבית דאורייתא הוא: יכין האב
 שהוא רשע וימות ולא יהנה והבן שהוא לדיק אינו חייב להקזיר:
 אם ישתו שניהם ימותו כלמא שאין מספיקין לשניהם: ואם
 ישתה האחד מגיע לישוב וימלא מים: עמך חייך קודמין:
 בשלהי פרקין כ'אסי' לדרוש באתי ולא שמעתי תקלת דבריו:
 שמעית דקאמר קרי קרי שמעתי דורש ומזכיר דלועין

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא נ

זרתא בזווא וא"ל יהיבנא לך בני גרמידא איחנהו
שרי ליתנהו אסור פשיטא מהו דתיכא כיון דממילא
קא רבו שפיר דמי קמ"ל :

רב יוסף בר חמא תקיף עברי דאנשי דמסיק שסע"ב
בהו זווי ועכיד בהו עבדתא א"ל (רבה)
[רבא] בריה מאי טעמא עכיד מר הכי א"ל אנא
כרב נחמן סבירא לי דאמ' ר"נ עבדא נהום כריסיה
לא שוי א"ל אימור דאמר ר"נ כגון דארו עבדיה
דמרקיד בי כובי עברי אחריני מי אמר א"ל אנא
כי הא דרב דניאל בר [רב] קטינא אמר רב
סבירא לי דאמר התוקף עבדו של חברו ועושה
בו מלאכה פטור *דניחא ליה דלא נסתרי עבדיה סה
א"ל ה"מ היכא דלא מסיק ביה זווי מר כיון
דמסיק בהו זווי מחזי פרבית :

תמיד : יהיבנא לך לאחר זמן : בני גרמידא אמה אמה : איחנהו
אס יס לו נגנו גדולות בני אמה : ליתנהו ועודן קטנות אסור :
תקיף עברי דאינשי דמסיק בהו זווי מקזיק נענדים של נעלי
קונות שלו וכופס לעשות מלאכתו : נהום כריסיה לקס
מאכלו והריכי זנו ביום מלאכתו : דארו עבדיה כך שמו : דמרקד
בי כובי לינן היה ומרקד נמכיות לשמות יין : דלא נסתרי עבדיה
שלא ירגיל להיות נטל ויתעלל כסתרי התי"ו משמעות כדרך
המתפעלים בתיבת שי"ן וסמ"ך כאשר יתפעל שר ויאמר תשתרר
שהתי"ו מתמלעת להפסיק אותיות השורש ונגזרת סף הסתופף
שק השתופף וכך נלשון גמרא מסתרי מסתמך אשתהי אשתקיל :

כג* מרבה הונבכנשך ותרבית לחונן דלים יקבצנו מאי
להונן דלים אמר רב כגון שבור מלכא :

תני רב יוסף * אם כסף תלוה את עמי גוי עמי
ונכרי עמי קודם עני ועשיר עני קודם ענייך

ועניי עירך ענייך קודמין עניי עירך ועניי עיר
אחרת עניי עירך קודמין [אמר מר עמי ונכרי

עמי קודם פשיטא אר"נ אמר לי הונא לא נצרכה
דאפי' לנכרי ברכית ולישראל בחנם]. תניא א"ר

יוסי בא וראה כמה סמיות עיניהם של מלוי
ברבית אדם קורא לחברו רשע יורד עמו עד

לחיו והם מביאים עדים ולבלר וקולמוס ודיו
וכותבין וחוחמין פלו' זה כפר באלהי ישראל תני

ר"ש בן אלעזר אומר כל מי שיש לו מעות ומלוה
שבור מלכא מלך פרס היה וכוטל סמון מישראל וקוקן זהם

דלים ככרים שהם דלים מן המלות :
עמי ונכרי נאין ללוה עמי קודם : ענייך ועניי עירך עכיים

שהם קרוניך ומשפחתך : ענייך קודמין דכתיב עמך
הקרונים לך : עניי עירך קודמין לעניי עיר אחרת דהנך הוי

עמך טפי : יורד עמו עד לחיו רגיל להתקוטט עמו כאלו הכהו
וכאלו בא להורגו ואני שמעתי רשאי לירד לתוך אומנותו של

קברו ולמעט מזונותיו של קברו וקשה בעיני שיתירו סכמים
לישראל להקסם ולגמול רעה ועוד דאמרי' בכתובות עד י"ב שנה

מתגלגל אדם עם בנו מכאן ואילך יורד עמו לחיו ומאי יורד
לתוך אומנות איכא הא לייסרו ולכופו לתורה קאמר : פלוני כפר

ע
ע"ז
ושלי כח
כר
עא
שמות כב

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא נא

אוחן שלא ברבית עליו הכתוב אומר *כספו לא תלוי טו
נתן בנשך ושחד על נקי לא לקח עושה אלה לא
ימוט לעולם הא למדת שכל המלוה ברבית נכסיו
מתמוטטין. והא קא חזינן דלא מוזפי ברבית וקא
מתמוטטין. א"ר אלעזר הללו מתמוטטין ועולים
והללו מתמוטטין ואינם עולים. *למה תביט חנקוק ל
בוגדים חחריש בכלע רשע צדיק ממנו א"ר הונא
צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע:

רב סעירם אחוה דרבא הוה תקיף אנשי דלא עג
מעלי ומעייל להו בגוהרקא דרבא א"ל רבא ע"ג
שפיר קעברת דתניא ראית שאינו נוהג כשורה
מנין שאתה רשאי להשתעבד בו ת"ל *לעולם ויקרא כס
בהם תעבודו ובאחיכם יכול אפילו נוהג כשורה
ת"ל ובאחיכם בני ישראל איש באחיו וגו':

חניא רשב"י אומר מנין לנוש' בחברו מנה ואינו עה
רגיל להקדי' לו שלום שאסור להקדים לו ע"ג
שלום ת"ל *נשך כל דבר אשר ישך אפילו דבור אסור: דנדי' כג

שהלוי לישראל ברבית: מתמוטטין דיק הכי עושה אלה לא ימוט
הא אס כתיב כנשך ימוט: הללו מתמוטטין ועולין והללו כו'
והכי מושמע קרא כל עושה אלה לא ימוט לעולם כלו' ואס ימוט
אין מוטתו מוטת עולם אבל הכיתין כנשך ימוט לעולם: צדיק
גמור אינו בולע ואע"פ שמתמוטט עולה ואיכה כבלע לעולם:
תקיף כופה: גוהרקא עגלה מוכנת למרכנת אדם ובל' אשככו
ר"י טו"גן: בהם תעבודו ובאחיכם כמי תעבודו:

כה תניא ר' שמעון אומר מלוי ברבית יותר ממה
 שמרויחין מפסידין ולא עוד אלא שמשוימין ^ס
 משה רבינו חכם ותורתו אמת ואומרים אלו היה
 יודע משה רבינו שהיה ריוח בדבר לא היה כותבו
 כי אתא רב דימי אמר מנין לנושה בחברו מנה
 תהיה לו כנושה ר' אמי ור' אסי דאמרי תרוייהו ^{סמית כב}
 כאלו דנו בשני דינין שנ' *הרכבת אנוש לראשנו
 באנו באש ובמים אמר רב יהודה אמר רב כל
 מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא בעדים עובר ^ס
 ויקר' יט משום *ולפני עור לא תתן מכשול וריש לקיש
 גורם קללה לעצמו שנאמ' *תאלמנ' שפתי שקר ^{מלים לא}
 הדוברות על צדיק עתק אמרי לוי רבנן לרב אשי קא
 מקיים רבינא כל מה דאמור רבנן שלח ליה בהדי
 פניא דמעלי שבתא לישרר לי מר עשר זווי
 דאתרמי לי קטינא דארעא למזבן שלח ליה ניתי
 מר סהדי ונכתב כתבא שלח ליה אפי' אנא נמי
 שלח ליה כ"ש מר דטריד בגירסא ומשתלי וגורם
 מפסידין כדאמרי' נפרקין מתמוטטין לעולם : משה חכם
 לשכא מעליא נקט : לא תהיה לו כנושה לא תראה
 בעיניו כנושה זו שיראה ויבז : לראשינו ל' נושה כדמתרגס
 כרשיא הרי אנו נאים נאש ובמים : עובר משום לפני עור
 שעולה על רוקו של לוי לכפור : קללה כשחונעו וזה כוסר הכל
 מקללין אותו ואומרים שהוא דובר על צדיק עתק : ומשתלי

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא נב

קללה לעצמו. ת"ר ג' צועקים ואינם נענים ואלו
הן מי שיש לו מעות ומלוה אותם שלא בעדים.
והקונה ארון לעצמו. ומי שאשתו מושלת עליו.
הקונה ארון לעצמו מאי היא א"ד תולה נכסיו
בנכרי א"ד הכותב נכסיו לכנין בחייו א"ד רביש
ליה כהא מתא ולא אויל למתא אחריתי:

האומנין

פרק ששי

[משנה השוכר את החמור להוליכה בחר והוליכה עח

בבקעה וכו' ומתה חייב ואמרי בגמ' הא מני

ר' מאיר הוא דאמ' כל המעביר על דעת של בעל

הבית נקרא גולן ואמרי בגמ' הי ר"מ וכו' אלא שס"ע"ב

הא ר' מאיר דתניא ר"ש בן אלעזר אומר משום

ר"מ הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק לא יקח בו

טלית טלית לא יקח בו חלוק מפני שמעביר על

דעתו של בעה"ב ודלמא שאני התם דאתי למחשריה

ישכח הלואתי ואגרוס קללה לעלמי : צועקים נב"ד של מטה :

ואינן נענין שהרי הם גרמו לעלמן : קונה ארון לעצמו מפר'

לקמן : תולה מעותיו בנכרי אחר מעות שאני משתמש בהן של

פלוגי ככרי הם שלא להשביע את עלמו ופעמים שהנכרי שומע

ומעמיד עדים ותוצעו נדיכיהם :

[ראתי למחשריה לנעה"ב נכודר ואינו מקיים ששעו עליו

שאר ליקח טלית לפלוגי עני ולא קנה לו] :

דאמרי אנשי אמר פלניא זבנינא ליה לבוש' לפלוני
עניא ולא זבן ליה א"נ זבנינא ליה גלימא ולא זבן
ליה א"כ ליתני מפני החשד מאי מפני שמעביר
על דעתו של בעה"ב ש"מ משום דשני היא וכל
המעביר על דעת בעה"ב נקרא גזולן :

ע"ס [פיסקא] השוכר את החמור והבריקה או
שנעשית אנגריא אומר לו וכו'. מאי

והבריקה הכא תרגימו נהוריתא רבא אמר אבוקת
ההוא דא"ל אבוק' במלחא דמלכא א"ל במאי
בטלי כסף או בטלי דהב א"ד בטלי כסף אמר
וקטלוהו א"ד בטלי דהב אמר ושבקהו :

ע"ט ת"ר השוכר את החמור לרכוב עליה איש לא
ע"כ תרכוב עליה אשה אשה רוכב עליה איש
ואשה בין גדולה ובין קטנה אפי' מעוברת ואפי'
מניקה השתא מניקה אמרת מעוברת מבעיא .

נהוריתא מוליי"א בלע"ז היולא נשקופ העין : אבוקת התולעים
התליעו רגליה : אבוקת במלחא דמלכא ראיתי עש
שאוכל שיהאיים של אומר המלך : בטלי כסף כלי פשתן : בטלי
דהב כלי למר לנועים אדום : וקטלוהו שאין עש אוכל כלי פשתן :
ואשה בין גדולה בין קטנה פסק לרכוב עליה אשה מרכיב עליה
כל אשה שירלה בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה : השתא
מניקה שהיא ב' גופים והולד כנד אמרת תרכב עס וולדה :

מעוברת דמד גופא היא מבעיא :
[ש' כסף דלא יא' אלא דילא דקיל אדב]

אמ' רב פפא מעוברת והיא מניקה קאמר אמר אבוי
ש"מ בניתא אכרס' תקלא למאי נ"מ למקח וממכר:
רבה בר בר חנה חברי ליה חנהו שקולאי חביתא כו
דחמרא שקל לגלימיהו אתו אמרו לרב פג
א"ל הב להו גלימיהו א"ל דינא הכי א"ל אין
*למען תלך בדרך טובי' יהיב להו גלימיהו אמרו משליג
ליה עניי אנן וטרחינן כולי יומא וכפינן ולית לן
מידי א"ל ויל הב להו אנרייהו א"ל דינא הכי א"ל
אין *וארחות צדיקים תשמור: סע

הפועלים

פרק שביעי

דרש ר' זיירא ואמרי לה חנא רב יוסף מ"ד כו
*חשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו שס"ע"ז
וער חשת חשך ויהי לילה זה העולם הזה שדומה תליס קד
ללילה בו תרמוש כל חיתו יער אלו רשעים שבו
ש"מ מדקתני אפילו מעוברת דמשמע שהמעוברת כנדה מן
הריקנית: האי בניתא דג הכנוכר נשוק במשקל: אכריסה
תקלא לפי כריסה כנדה אם כריסה גדול משקלה יותר: למקח
וממכר אם ראית דג שכריסו גדול אל תקנהו במשקל אלא א"כ
יוליא את מעיו:

שקולאי כושאי משאו': חברי ליה שלא במקום מדרון ובפשיעה:
בדרך טובים לפני משורת הדין: וארחות צדיקים
תשמור סיפיה דקרא הוא:
אלו רשעים שבו שמניקין להם יכולת להלך ברשעתם ואין

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ולא ישיגו אורחות חיים ומאחר שלא שבו היכן
 ישיגו ה"ק ואם ישובו לא ישיגו למימרא דכל
 דפריש ממינות מית והא ההיא אחתא דאתר
 לקמיה דרב חסדא ואמרה ליה קלה שבקלות
 עשתה בנה הקטן מכנה הגדול ואמר להו רב
 חסדא טרחו לה בזוודתא ולא מתה כיון דאמרה
 ליה קלה שבקלות עשיתי מכלל דמינות נמי הויה
 בה האי דלא מתה משום דלא הדרה בה שפיר
 איכא דמתני הכי ממינות אין מעבירה לא והא
 ההיא אחתא דאתר לקמיה דרב חסדא אמרה
 ליה קלה שבקלות עשתה בנה קטן מכנה גדול
 ואמ' להו רב חסדא זוידו לה זוודת' ומתה מדקאמר'
 ליה קלה שבקלו' עשתה מכלל דמינו' הויה בה:
 ומעבירה לא והתניא אמרו עליו על [ר'] אלעזר
 נמיכות איכן שנין : ואם שבין ממהרין למות סמוך לרה וכפיית
 ילרס (או) [וזו] גזרת מלך עליהם למות : קלה שבקלות
 עבירה קלה שנידה זו היא שעשתה וילדה בנה קטן מצעילת
 בנה גדול שנא עליה ובאת לקבל דין ולשוב בתשובה : זוודתא
 תכריכין לדה לדרך מתרגמינן זוודין לאורקא ותכריכין הם לדה
 לדרך המתים : ה"ג מדקאמרה קלה שבקלות מכלל דמינות
 נמי הוה בה אתקפתא היא : ואיכא דמתני הכי ממינות אין
 מעבירה לא והא ההיא אחתא דאתאי וכו' ומתה ומשנינן
 מדקאמרה קלה שבקלות [מכלל] דמיכות הויה בה ומשום
 הכי מתה :

לא
ס

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא נד

קדים קא עביד עבירותיה אי עבירותיה בלוליא
 רדודי רדיד ואי לא גנבא הוא וחפסיה אשתמע
 מלחא כי מלכא אמרו קריינא דאגרתא איהו להו
 פרונקא אתיוהו לר' אלעזר בר' שמעון וקא תפיש
 גנבו ואזיל שלח ליה ר' יהושע בן קרחה חומץ
 בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה
 שלח ליה קוצים אנו מכלה מן הברם. שלח ליה
 ובא בעל הברם ויכלה את קוציו. יומא חד פגע
 בו ההוא כובס קרייה חומץ בן יין אמר מדחציף
 כולי האו ש"מ רשיע' הוא אמר להו תפסוהו
 ותפסוהו לבתר דנח דעתי' אזל בתריותו לפרוקיה
 ולא מצוי קרי עליה *שומר פיו ולשונו שומר מצרת
 נפשו וקפוחו קם חותי וקיפא וקא בכי אמרו ליה
 רבי אל ירע בעיניך שהוא ובנו בעלו נערה מאורסה
 ואי עבירותיה בליליא אומן שמלאתו בלילה: רדודי רדיד תרגו'
 וירקעו את פקי ורדידו מותק קוטי כקשת וברזל לעשות עוקטים וק"ג
 ואומנתו בליל' לפי שמושכין בכלי אומנותו המכונק בנקני' דקיס
 זה דק מזה ואין קולו כשעע בלילה ואסילו לא כשעע קול פטיש
 בביתו בלילה לילה אין לך לחוססו על כך דילמא רדודי רדיד:
 גנבא הוא ולכך הוא ישן שניעור בלילה לארוב עוברי דרכים או
 לקמור בתים: קריינ' דאגרת' משל הוא: פרונקא שליח: חומץ
 בן יין רשע בן לדיק: יבא בעל הברם הקב"ה כי כרם ה' לנאות
 בית ישראל: ויכלה ויטול את קוליו של כרם: קרי עליה על
 הכונס: וקפוחו מלאוהו: קם ר' אלעזר: חותי וקיפא תחת
 העץ: על נערה המאורסה שהיא נסקילה וכל הנסקלין כחלין:

וחלי כא
 חלענר על
 כשעו
 שאור

תפסוהו

ביום הכפורי הניח ידו על בני מעיו ואמ' שישו בני מעי
 שישוומה, ספקות שלכם כך ודאו' שלכ' עאכ"ז מוכטח
 אני בכם שאין רמה ותולעה שולטת בכם ואפ"ה
 לא מייחב' דעתיה אשקיה סמא דשינחא ועיילוהו
 לביתא דשישא וקרעו לכריסיה הוו מפקי מיניה
 דיקולי דיקולי דתרבא ומותבי בשמשא בתמוז
 ובאב ולא מסרחי כל תרבי נמי לא סריח כל
 תרבי לא סריח שורייקי סומקי מסריח הבא אע"ג
 דאיכא שורייקי סומקי לא מסריח קרי אנפשיה
 תליס טו *אף בשרי ישכון לכטח. ואף ר' ישמעאל בר'
 פד יוסי מטא *כי האי מעשה ליריה פגע ביה אליהו
 א"ל עד מתי אחת מוסר עמו של אלהינו להריגה
 א"ל מאי איעביד הורמנא דמלכ' הוא [א"ל אבוך
 ערק לאסיא את ערק ללודקיא]:

כט כי הוו מקלעי ר' ישמעאל בר' יוסי ור' אלעזר
 סס בר' שמעון בהדי הדדי הוה עייל בקרא דתורי
 בינייהו ולא הוו נגען בהו אמרה להו הדיא מטרוניתא
 ודאוח שלכם מקיס שיט טעס נדנר כגון הכך דכיימי נככותא:
 דיקולי דתרבא סליס מלאיס זומן לפי שנעל נצר היה מאד:
 בשמשא לכסות אס יסריק וירס תולעים: כל תרבא לא
 מסרח אלא א"כ יש נצר עמו: שורייקי סומקי גוויס אדומיס
 והס מין הנצר: כי האי מעשה ליריה מיכחו המלך לתפוס
 נכניס ולסטיס:

לגבי הדדי פניס אל פניס: בקרא דתורי למד נקר: בינייהו
 בין שניהם מתקת כריסן מתוך שכריסן גדול: מטרוניתא

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא נה

בניכם אינם שלכם אמרו לה שלהם גדול משלנו.
כל שכן. א"ד הכי אמרו לה *כי כאיש גבורתו. ^{סופטי' ח}
א"ד הכי אמרו לה אהבה דוחקת את הבשר ולמה
להו לאהדורי לה והכתיב *אל תען כסיל כאולתו ^{וושלי כו}
שלא להוציא לעו על בניהם. א"ר יוחנן אבריה
דר' ישמעאל בר' יוסי כחמת בת תשע קבין. אמר
רב פפא אבריה דרבי יוחנן כחמת בת חמשת
קבין ואמרי לה בת שלש קבין דרב פפא גופיה
כי דקורי דהרפניא:

א"ר יוחנן אנא אישתיירי משפירי ירושלים האי ל
מאן דבעי מיחוי שופריה דר' יוחנן נייתי ^ס
כסא דכספא מבי סילקי ונימלייה פרצידו דרומנא
סומקא וניהדר ליה כלילא דורדא סומקא לפומיה

שהיה ככרית: אינם שלכם שאינכם יכולין להזקק לכשותיכם:
שלהן גדול משלנו כרסן של כשותיכו גדול משלנו: כי כאיש
גבורתו אבר תשעים. ל"א שלהן גדול תאוה של אשה מרונה משל
איש: כל שכן שתאותם מרונה ואינכם כזקקין להן וכנעלות
לאקרים: אהבה דוחקת את הבשר ומתוך שתאותם מרונה
על תאותיכו נצר שנינו כדקו: כי דקורי דהרפני' סליס
שעושין דהרפניא:

אשתיירי כותרתי: שופ"יח זיהרורי תוארו וקירון עור פכיו:
מבי סילקי כשיולא ענית האומן שהוא להוב מעראה
להב האש (שנו): סילקי בעלותו מן האש: פרצידו גרעינין:
ונהדר ליה כלילא יסונננהו שפה לפיו סנינ של ורד אדום:

ונותביה בין שמשא לטולא ההוא והרורי מעין
ספק"ה שופרית דר' יוחנן. איני והאמר מר שופרית דרב
כהנא מעין שיפרי' דר' אבהו ושופרית דר' אבהו
מעין שופרית דיעקב אבינו ויעקב אבינו מעין
שופרי' דאדם הראשון ואלו ר' יוחנן לא קחשיב
ליה שאני ר' יוחנן *דהדרת פנים לא הויא ליה.
ל"ה ל' ר' יוחנן הוה אזיל ויחיב אשערי טבילה אמר כי
סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפגעו בי כי
היכי דליהוי להו בני שפירי בוותי נמירי אורייתא
דנדיס בוותי אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר מעינא בישא
כפרש"ס אמר להו אנא מורע יוסף קאתינא דלא שלטי
ביה עינא בישא דכתוב *בן פורת יוסף בן פורת
עלי עין וא"ר אבהו אל תקרי עלי עין [אלא עולי
דאש' חת עין]. ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא *וידגו לרוב
בקרוב הארץ מה דגים שבים מים מכסים אותם
ואין העין שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין
העין שולטת בהם יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן
בירדנא חזייה ריש לקיש ושזור לירדנא אבתרי'
א"ל חילך לאורייתא א"ל שופרך לנשי א"ל אי
זיהורייה דנפקי מיניה על פני הארץ: מעין ולא הכל: הדרת
פנים זקן: עולי עין עולים למעלה מן העין והיא מלמטה שהיא
איכה יכולה לשלוט בהן: חזייה ר"ל שהיה למטיס: שזור קפץ:
א"ל ר' יוסמן: חילך לאורייתא כמה כמד יפה לסגול עול
תורה: שופרך יוסף: לנשי ראוי לנשים:

יפה מוסר
ל"ה ל'
אלא יפה
חזקה
ספק כ'
דנדיס
כפרש"ס
ויאל דש"ס
דאש' חת
דאש' חת
כוסה פ'
כרכות
פ"ג ופ"ט
וכפרוך
ערך סל

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא נו

הדרת כך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל
עליה בעי למיהדר לאתווי מאני ולא מצי הדר
אקרייהו אתנייהו ושווייה גברא רבא יומא חד
הוה מפלגי בי מדרשא הסיף והסכין והפגיון
והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין
טומאה משעת גמר מלאכתן ומאימתי גמר מלאכתן
ר' יוחנן אמ' משיצרפן בכבשן ר"ל אמר משיצחצחון
במים א"ל לסטאה בלסטיותיה ידע א"ל
ומאי אהני לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי
א"ל אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה
חלש דעתיה דר' יוחנן חלש ריש לקיש אתאי
אחתיה קא בכיא אמרה ליה עשה בשביל בני
אמר לה *עזבה יתומיך ואני אחיה עשה בשביל יתייך ^{מט}
אלמנותי אמר לה *ואלמנותיך עלי תבטחי נח ^ס
נפשיה דר' שמעון בן לקיש והוה קא מצטער ר'
יוחנן בתריה טובא אמרו רבנן מאן ליוזיל ליתביה
ולא מצי לקפוץ כנראשונה דמסקבל עליו עול תורה תש כקו:
הסיף והסכין משנה היא (בסדר טהרות) [במסכת כלים]:
הפיגיון אפי"ד: ומגל יד ומגל קציר פלגלא בלע"ז: ליסטאה
בליסטיותיה ידע לפי שהיית ליסט' אתה בקי באומן כלי אומנו'
ליסטיות: רבי קרי לי רבן של ליסט' וראש להס הייתי: אתאי
אחתיה דר' יוסקן אשמו דר"ל: וקא בכיא קמיה דר' יוסקן
להתפלל על בעלה: עזבה יתומיך ואני אחיה ואלמנותיך
עלי תבטחי פסוק הוא בירמיה: מצטער מתקרט על שהמיתו

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

לדעתיה ניוול ר' אלעזר בן פדת דמחדדין
שמעתתיה אזיל יתיב קמיה כל מלתא דהוה א"ר
יוחנן א"ל הניא דמסייעא לך אמר את כבר לקיש'
בר לקישא כי הוה אמינא מלתא הוה מקשי לי
כ"ד קושיית' ופריקנא ליה כ"ד פירוקא וממילא
רווחא שמעת' ואת אמרת חניא דמסייעא לך אטו
לא ידענא דשפיר קאמינא הוה קאזיל וקרע מאני'
וקא בכי ואמר היכא את בר לקישא היכא את
בר לקישא והוה קא צווח עד דשף דעתיה מיניה
בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה :

לא ואפילו הכי לא סמך ר' אלעזר בר' שמעון

שס"ג

אדעתיה קביל עליה יסורין באורתא הו
מייכין ליה שותין נמטי לצפרא נגדי מתותיה
שותין משיכלי דמא וכיבא למחר עכדה ליה
דביתיהו שיתין מיני לפדא ואכיל להו וברי ולא
שלא היה מולא תלמיד ותיק כמותו: דשף דעתיה כעקרה ממנו
דעתו וכשתטה :

ואפי' הכי דאמר רבי אלעזר בר' שמעון לעיל ספקות שלכם כך :
לא סמך דעתיה אהכי מלנקש רחמים ומקילה ב'סורין
שמא קטא באחד מן הלדיקים : באורתא הו מייכין ליה שיתין
נמטי בערב היו מקפילין תחתיו נמשכנו ס' לנדים שקורין פלשט"ר :
משיכלי כמין ערבות קטנות שמשמש' בהם מים ושופכין ובלשון
לע"ז קווקרי"ן : ונגדי מתותיה שיתין משיכלי דמא וכיבא
ומושכים (מגופו) מתחתיו שאים עריבות מלאות דס וכאז דס לקוי
שהלצין שזבו ממנו משקין שזא עליו : מיני לפדא מיני מאכל

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא נו

הוה שבקה ליה דביתהו למופק לבי מדרשא כי
היכי דלא לדחקוהו רבנן באורתא אמר להו אחי
ורעי בואו בצפרא אמר להו זילו מפני ביטול
תורה יומא חד שמעה דביתהו אמרה ליה את קא
מייחית להו עילווך כלית ממון של בית אבא
אימרדה אזלת לבי נשא סליקו ואחו הנך שיתין
ספונאי עיילו ליה שיתין עבדי כי נקיטי שיתין
ארנקו ועברו ליה שיתין מיני לפדא ואכיל להו
יומא חד אמרה לה לברתה זיל בקי באבוך מאי
קעביד האידנא אחיא אמר לה זיל אמרי לאמך
שלנו גדול משלהם קרו אנפשיה *היתה כאניות

מחלי לא

סוחר ממרחק תביא לחמה אכל ושתי וברי נפק
לבית מדרשא איתו לקמיה שיתין מיני דמא
שעושים מתאכיס : אמר להו למכאזנים : ביטול תורה שהיה
עוסק בגרסתו תמיד בביתו : את מייחת להו עליך אתה מביאן
עליך : כלית ממון במאכל ורקנות בגדים : ספונאי יורדי היס
באניות : עיילו ליה שיתין עבדי לפי שעמד עליהם כקשול של
יס והתפללו לה' להכלל בזכותו של ר' אלעזר ויכללו בזכותו וכשעלו
מן היס שלחו לו דורון . ונתום' כתבו שכן הוא במדרש : אמרה
לה אשתו לברתה : בקי באביך בדקי באביך מהו עושה בקי לשון
בקיאות וידיעה : אמר ר' אלעזר לנתו זילי אמרי : שלנו עושר
גדול משלהם : היתה כאניות סוחר על התורה כאמר : וברי
כתקוק : נפק לבי מדרשא איתו היס שלא עכנתו אשתו : שיתין
מיני דמא שהראו לו הנשים לראות אס דס נדה הוא או אס דס

טהרינהו הוּו קא מרנני רבנן ואמרי ס"ד לית בהו
 חד ספק אמר להו אם כמותי הוא יהיו כלם
 זכרים ואם לאו תהיה נקבה אחת ביניהם היו
 כולם זכרים ואסיקו להו אלעזר על שמיה. תניא
 אמר רבי כמה פריה ורביה ביטל רשעה זו
 מישראל כי הוה קא ניחא נפשיה אמר לה לדכיתו
 יד ענא בדרכנן דרתיחי עלי ולא מיעסקו בי שפיר
 אונגין בעליה ולא תדחלו מונאי. א"ר שמואל
 בר נחמני אישתעי לי אימיה דר' יונתן דאישתעי
 לה דביתו דר' אלעזר ברבי שמעון לא פחור
 מתמני סרי ולא טפי מעשרין ותרין שנין אונגיתא
 בעילית כי הוה סליקנא מעייננא ליה במזייה כי
 הוה משתמט ביניתא מיניה הוה אחא דמא יומא
 חד חזאי ריחשא דקא נפיק מאודני חלש דעתאי
 איתחזי לי בחלמא אמר לי לא מידי הוא יומא
 חד שמעי בוילות דצורבא מרבנן ולא מחאי כרבעי
 טוהר דקיימא לן קמט דמיס הן טמאין נאשה ושאר מראה דמיס
 טהורים: טהרינהו להזקק לנעליהן נלא טנילה: יהיו כלן
 זכרים יתעברו כולן הלילה זכרים: רשעה זו מלכות הרשעה
 שמיכתהו תופס גנבים ולא נא לנהמ"ד תמיד ולהראות לו הנשים
 את דמן ל"א על אשתו שעכבתו מלנא לנהמ"ד שנים רבות: דרתיחי
 עלי על שכלקחו גנבי על ידי והו להו קרוני: אונגין בעליחי
 השכיבני בעלייתי: במזייה בשערו: ביניתא שער: ריחשא
 תולעת: חלש דעתאי דאגתי שמא מעמה יסריק וירקיב:

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא נח

לוי כי הווי אתו כי תרי לדינא הווי קיימי אבכא
אמר מר מלחיה ומר מלתי נפיק קלא מעיליתי
ואמ' איש פלוני אתה חייב איש פלוני אתה זכאי
וומא חד הוה קא מינצי' דביתחו בהדי שובבת'
אמרה לה תהא כבעליך שלא ניתן לקבורה אמרי
רבנן כולי האי ודאי לאו אורח ארעא א"ד ר'
שמעון בן יוחאי איתחוי להו בחלמא אמר להו
פרידה אחת יש לי ביניכם ואי אתם רוצים להביא
אצלי אזול רבנן לאיעסוקי ביה לא שבקו בני
עכבריא דכל שני דהוה נייס ר"א בר שמעון
בעיליתי לא סליק חיה רעה למתייהו יומא חד
מעלי יומא דכפורי הוה הווי טרידי שדרוה רבנן
לבני בירי ואסקות לערסיה ואמטויהו למערתא
דאביה אשבתורה לעכנא דהדרא ליה למערתא
אמרו לה עכנא עכנא פתח פתח פתח פתח פתח פתח
אביו פתח להו :

שלח רבי לדבר באשתו שלחה ליה כלי שנשחמש לב
בו קדש ישחמש בו חול תמן אמרין אס

כולי האי משכודע לבריות שאינו סי ולא נקנר אין זה כבודו :
פרידה גזל א' : יש לי ביניכם אנוי היה : עכבריא אס מקום
אסמוך לעירו : לבני בירי אס כפר אקד שהיו (קונרי) [קרוני] :
עכנא נקא : דהדרה ליה למערה הקיפה את המערה כעין
גלגל חכב' אלל פיה : פתח פתח הרמיני זכנך מעל פתח ליתן
מקום ליכנס :

לדבר באשתו שתכא לי : תמן אמרי נא"י אומרים המעל הזה

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

באחר דמרי ביתא תלא זייניה כולבא רעיא קולתיה
 תלא שלח לה נהו רבתורה גדול ממני אבל
 כמע"ט מי גדול ממני שלחה ליה בתורה מיהא
 גדול ממך לא ידענא אבל כמעשים טובים ידענא
 דהוה קביל עליה יסורין בתורה מאי הוה דכי
 הוה יתבי רשב"ג ור' יהושע בן קרחה אספסלי
 יתבי קמיהו ר' אלעזר בר' שמעון ורבי ארעא
 מקשו ומפרקו אמרו מימיהם אנו שותים והם
 יושבים על גבי קרקע עברו להו ספסלי אסקינהו
 אמר להם רשב"ג פרידה אחת יש לי ביניכם
 ואחם מבקשים לאברה הימני אחתה לרבי אמר
 להם ר' יהושע בן קרחה מי שיש לו אב יחיה
 ומי שאין לו אב ימות אחתה נמי לר' אלעזר
 בר' שמעון חלש דעתיה אמר קא חשביתו ליה
 כוותי עד ההוא יומא כי הוה אמר רבי מלתא

כנגד זה: באחר דמרי תלא זייניה כולבא רעיא קולתיה
 תלא יתד שהיה הגבור רגיל לתלות בו כלי זיינו הנכל הרועה
 תרמילו תלה בו לו"א בלע"ז: בתורה מיהת לדבריך הוא
 גדול ממך בתורה אלא לא ידענא אלא שפיך ענה כן: אבל
 כמעשים טובים אני יודעת שהוא גדול ממך דהא קביל עליה
 יסורין: ר' שמעון בן גמליאל אנו של רבי: ור' יהושע בן
 קרחה ורבנן טובא בהדיהו אלא שכיחם גדולי הדור: אמרו
 רבנן דבי קדרשא דיתבי אספסלי: פרידה אחת בן אקד:
 לאברה הימני שמא תשלוט בו עין רע: שאין לו אב דנק כפסיה

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא נט

הוה מסייע ליה ר' אלעזר בר' שמעון מכאן ואילך
כי הוה א"ל רבי יש לי להשיב א"ל ר' אלעזר
בר' שמעון כך וכך יש לך להשיב זו היא
תשובתך השתא הקפתנו תשובות חבילות שאין
בתם ממש חלש דעתיה דרבי אתא א"ל לאבוה
א"ל בני אל ירע לך שהוא ארי בן ארי ואתה ארי
בן שועל והיינו דאמר רבי ג' ענותנין הן
ואלו הם אבא * וכני בתירה וינתן בן שאול פה
רשב"ג הא דאמרן בני בתירה דאמ' מר הושיבוהו
בראש ומיננהו לנשיא עליהם יונתן בן שאול
דקאמר ליה לדוד * ואתה תמלוך על ישראל ואני
אהיה לך למשנה ממאי דלמא יונתן בן שאול
דחזא דגריר עלמא בתר דוד בני בתירה נמי דחזו
להלל דעדיף מנייהו אלא רשב"ג ודאי הוה ענותן.
אמר רבי חביבין יסורין קביל עליה תליסר שני
שית בצמירתא ושבע בצפרינא ואמרו לה שבע
בצמירתא ושית בצפרינא אהורייריה דבי רבי הוה
דר"ש ז"י : רשב"ג הא דאמרן דקאמ' אתה ארי בן שועל :
בני בתירה צמ' פסקים שהיו כשיאים ובשזיל שראו להלל שהיה
גדול בתורה ועלה אללו מבבל עזבו כשיאותן ומיכהו כשיא עליהם :
דחזו להלל דעדיף מינייהו והלכות שהיו כשאלין מהם צנהמ"ד
בעלמות מהם ובושין צדנר : חביבין יסורין שראה שהועילו יסורים
אל ר"א שלא שלטה בו רמה : בצמירתא אכן שצמקוס קטנים :
צפרינא קולי שבתוך הספה ושמו מיאג"א : אהוריירי' שומר סוסי' :

עתיר מ שבור מלכא כד הוה רמי כיסתא לחיותא
 הוה אויל קלא בתלת מגלי הוה מכזין דרמי
 בההיא שעתא דעייל רבי לבית הכסא ואפי' הכו
 מעבר ליה קליה לקלייהו ושמעי ליה נחותי ימא
 ואפילו הכי יסורי דר' אלעזר ברבי שמעון עדיפי
 מדרכי דאלו ר' אלעזר בר' שמעון מאהבה באו
 ומאהבה הלכו דרבי על ידי מעשה באו וע"י
 מעשה הלכו. ע"י מעשה באו מאי היא דההוא
 עגלא דהוה קא ממטו ליה לשחיטה אזל תליא
 לרישיה בכנפי' דרכי וקא ככי א"ל זיל לכך נוצרת
 אמרו הואיל ולא קא מרחם ליתו עליה יסורין.
 ע"י מעשה הלכו יומא חד הוה קא כנישא אמתיה
 דרבי ביחא הוה שדיא בני כרכושתא וקא כנישא
 תלי' קוחה להו אמר לה שבקינהו כתיב *ורחמיו על כל
 מעשיו אמרי הואיל ומרחם (רחימן) נרחם עליה
 כולהו שני יסוריה דר' אלעזר לא שכיב אינש
 בלא זמני' כולהו שני יסוריה דרבי לא איצטריך
 עלמא למטרא דאמר (מר) [רבה] בר רב שילא
 קשה יומא דמטרא כיומא דדינא ואמר אמימר
 אי לאו דצריך לעלמא בעו רבנן רחמי עלייהו
 כיסתא מספוא : עבר קליה דרבי : לקלייהו דפיותא : תליא
 לרישי' בכנפיה דרבי המניא ראשו תחת כנפי כסותו : אמרי
 נרקיע : כנישא ביחא מכנדת הנית : שדיין בני כרכושתא
 היו מוטלין אס בני קולדה :

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא ס

ומבטלינן ליה אפי' הכי כי הוּו עקרי פוגלא ממשרא
הוה קיימא בירא מליא מיא :

איקלע רבי לאחריה דר' אלעזר בר' שמעון אמ' לג
להו יש בן לאותו צדיק אמרו לו יש לו ^ס

בן וכל זונה שנשכרת בכ' שוכרתו בד' אתיוהו
אסמכיה [ברבי] ואשלמיה לר' שמעון בן איסי
בן לקוניא אחוה דאימיה כל יומא הוה אמר
לקרייתיה אנא איזיל א"ל חכים עברו יחד וגולתא
דדהב' פרסו עליך ורבי קרו לך ואת אמרת
לקרייתיה אנא איזיל א"ל מומי עזובה דא . כי גדל
יחיב במתיבת' דרבי שמעי' לקליה אמר הא קלא
דמי לקליה דר' אלעזר בר' שמעון אמרו ליה

בריה הוא קרי עליה *פרי צדיק עץ חיים ולוקח ^{חשלי יא}
נפשו' חכם פרי צדיק עץ חיים זה ר' יוסי בר'
אלעזר בר' שמעון ולוקח נפשות חכם זה ר' שמעון
בן איסי בן לקוניא כי נח נפשיהו אמטוהו למערתא

ואפ"ה דלא אתא מיטרא בהכחו שני : כי הוּו עקרי פוגלא
לכון : ממשרא מן הערוגה : הוה קיימא בירא מלאה מיא
היתה הגומא עומדת מלאה מים :

שוכרתו בארבע מקמח יופיו : אסמכיה ברבי שהו קורין אותו
רבי כדי שיקנא וישים לבו על ת"ת : ואשלמיה מסרו
לר"ש ללמדו תורה : כל יומא הוה אמר אותו הבן : לקרייתיה
אנא איזיל לעירי אתי קפץ לילך : מומי עזובה דא בשנועה
הכחמי זאת ולא אשאל עוד לילך : ולוקח נפשות חכם המלמדו

ראבוב הוה הדרא לה עכנא למערתא אמרו לה
 עכנא עכנא פתח פיק ויכנס בן אצל אביו לא
 פתחה להם כסבורים העם לומר שזה גדול מזה
 יצתה בת קול ואמר' לא מפני שזה גדול מזה
 אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער. מערה:
 לד איקלע רבי לאתריה דר' טרפון אמר להו יש
 בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בנו
 אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו וכל זונה שנשכרת
 בבי שוכרתו * בארבע אחיותו לקמיה א"ל אי הדרת
 כ"ח בשוכה
 כך יהיבנא לך ברתאי הדר ביה א"ד נסכה וגרשה
 א"ד לא נסכה כלל כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר
 זה ולמה ליה כולי האי דאמר רב יהודה אמר
 רב ואמרי לה א"ר חייא בר אבא א"ר [יוחנן
 ואמרי לה א"ר שמואל בר נחמני א"ר] יונתן כל
 המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה
 של מעלה שני * אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד
 וכל המלמד את בן עמ הארץ תורה אפי' הקב"ה
 ירמי' כו
 ירמיה טו
 גוזר גזירה מבטלה בשבילו שנא' * ואם תוציא
 תורה קוכהו לנן : צער מערה שנתקבלו סס רשנ"י ור' אלעזר
 צכו י"ג שנה במס' שנת :
 שמקפח את בנו שהיה רגיל לומר אקסק את בני כשנשבע :
 ורבי למה ליה כולי האי לחזור על בני אחרים לשאלו אם יש
 לו בן : אם תשוב ישראל למוטט (בתוכתי) [בתוכתיך] : ואשיבך
 אלי ולפני תעמוד הקב"ה אמר לי שאעמוד ואתקיים לפניו אם

ה
 א"ר
 לעול
 לא
 ה' מ
 אני
 א"ר
 רב
 לא
 תעני
 זרע
 רב
 היכי
 מפין
 ארבי
 תלכ

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא סא

יקר מזולל כפי תהיה :

א"ר פרנק א"ר יוחנן כל שהוא ת"ח וכנו ת"ח לה
וכן בנו ת"ח שוב אין תורה פוסקת מזרעו אם
לעולם שנאמר *ואני זאת בריתי אותם אמר וגו' ישעי' כס
לא ימוש מפיד ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמ'
ה' מעתה ועד עולם. מאי אמר ה' אמר הקב"ה
אני ערב לך בדבר זה מאי מעתה ועד עולם
א"ר ירמיה מכאן ואילך התורה מחזרת על
אכסניא שלה :

רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא לו
ימוש מפיד יתיב מ' תעניתא אחרינא ואקריוהו אם
לא ימוש מפיד ומפי זרעך יתיב (מ') [מאה]
תעניתא אחרינא ואקריוהו לא ימוש מפיד ומפי
זרעך ומפי זרע זרעך אמר מכאן ואילך לא צריכנא
תורה מחזרת על אכסניא שלה :

רבי זורא כי סליק לארעא דישראל יתיב *מאה לו
תענית' דלישכח תלמודא דבבלאה מיניה כי אם
היכי דלא נטרדירה יתיב ק' תעניתא אחרינא יש"ל

אוכל להשיבכם : יקר מזולל תלמיד חכם מעם הארץ :
מפיד ומפי וגו' אמר ה' גו' הקב"ה אמר כן אני ערב מעתה לעיל ד"ס
שלא ימוש עד עולם :
ימיב

ארבעין תעניתא שלא תפסוק תורה מזרעו :
תלמודא דבבלאה גמרא שלנו : דלא נטרדירה כשעלה לא"י
ללמוד מפי ר' יוסקן ואמוראי' שנא"י לא היו בני מקלוקת

דלא לישכוב ר' אלעזר בשניה ונופלין עילויה מילי
דצבורא וייתב ק' אחריני דלא נשלוט ביה נורא
דגיהנם כל תלתין יומין הוה בדק נפשיה שגר
תנורא סליק וייתב בגויה ולא הוה שלטא ביה
נורא יומא חד יהבו ביה רבנן עינא ואיחרכו שקיה
וקרין ליה קטינא חריך שקיה:

לח אמר [רב יהודה אמר רב] מ"ד *מי האיש

החכם ויבן את זאת [ואשר דבר פי ה'
ידויה פ אליו ויגידה] על מה אבדה הארץ (דבר זה)
ס"ע"ג *אמרו חכמים ולא פירשוהו אמרו נביאים ולא

פירשוהו עד שפרשו הקב"ה בעצמו שנא' *זי אמר
ה' על עזבם את תורתו אשר נתתי לפנים אמר
רב יהוד' אמר רב שלא ברכו בתורה תחלה אמר

רב (נחמן) [חמא] מ"ד *בלב נבון תנוח חכמה
ובקרב כסילים תודע בלב נבון תנוח חכמה זה
ת"ח בן ת"ח. ובקרב כסילים תודע זה ת"ח

וכיון זה לזה כשמן כדאמרינן בסנהדרין ומייסדין את הטעמי'
בלא קושיה ופירוקין: קטינא חריך שקיה דאינש גולא הוה:

דבר זה על מה אבדה הארץ: אמרו חכמים מי האיש החכם:
אמרו הנביאים אשר דבר פי ה' אליו: שלא ברכו

בתורה תחלה כשהיו עוסקין בתורה לא היו מצרכין לפניה
וקרא יתירא דאשר נתתי לפנים קא דריש ברכה אשר (*נתן

לכו תורת אמת) שהיא לפניה של דברי תורה וכיון דלא מצרכין
הצמיח גלו דעתיהו שאיכה מתנה קטונה להם: תודע תודיע לכל
וע' ח"ס פי"ג הלכה ט'

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא סב

בן עם הארץ. אמר עולא היינו דאמרי אינשי
אסתירא בלגינא קיש קיש קריא. א"ל ר' ירמיה
לר' זירא מ"ד *קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי איינג
מאדוניו. אטו לא ידעינן דקטן וגדול שם הוא אלא
כל המקטין עצמו על דברי תור' בעה"ז נעשה
גדול לעה"ב וכל המשיבם עצמו כעבד על ד"ת
בעה"ז נעשה חפשי לעה"ב:

ר"ל הוה מציון מערתא דרבנן כי מטא למערתא לט
דר' חייא איעלמא מיניה חלשא דעתיה אמר ^ס
רבש"ע לא פלפלתי תורה כמותו יצתה בת קול
ואמר' לו תורה כמותו פלפלת תורה כמותו לא
רבצת. כי הוה מינצו ר' חנינא ור' חייא א"ל ר'
חנינא לר' חייא בהדי דידי קא מנצית ח"ו אי
משתכחת תורה מישראל מהדרנא לה מפלפולי
אמר ליה רבי חייא לר' חנינא בהדי דידי קא
מנצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל מאי
עבידנא אזלינא ושדינא כיחנא וגדלינא נישבי
ומתפאר נכמרה: בן עם הארץ היינו נקרנ כסילים משפחה
כסילים: אסתירא בלגינא סלע אחד בלגינא: קיש קיש קרי'
מקשקש ומשמיע קול ואס היה מלא סלעים לא היה משמיע קול:
מציון נערתא דרבנן שלא יכאלו כהנים לעבור עליהם ולהאחיל
שלא תארע תקלה ע"י לדיקים: איעלמא מיניה לא
יכול למכוא מקומו: רבצת לאחריס לשון המרביץ שדהו ומשקה:
ר' חנינא בר' קמא: שדינא כיחנא זורע אחי זרעוני פשתן:
שדינא משליך: וגדלינא נישבי וקולע אחי קמנו רשות

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

וציידנא טביו ומאכילנא בשרייהו ליתמי ואריכנא
 מגילתא וכתובנא חמשה חומשי וסליקנא למתא
 ומקרינא חמש' ינוקי בחמש' חומשי ומתנינא שיתא
 ינוקא שיתא סידרי ואמרנא להו עד דהדרנא ואחינא
 אקרו אהרדי ואחננו אהרדי ועבדי לה לתורה דלא
 תשתכח מישראל היינו דאמר רבי גדולים
 מעש' חייא א"ל ר' ישמעאל בר' יוסי אפי' ממר
 א"ל אין אפילו מאבא א"ל ח"ו לא תהא כזאת
 בישראל. א"ר זירא אמש נראה לי ר' יוסי בר
 ר' חנינא אמרתי לו אצל מי אתה תקוע אמר
 לי אצל ר' יוחנן ור' יוחנן אצל מי אצל ר' ינאי
 ור' ינאי אצל מי אצל ר' חנינא ור' חנינא אצל
 מי אצל ר' חייא אמרתי לו ור' יוחנן אצל ר'
 חייא לא אמר לי באתר דוקוקין דנורא ובעורין
 דאשא מאן מעייל בר נפחא לתמן אמר רב
 חביבא אשתעי לי רב חביבא בר סורמקי חוי

ומכמורות: וציידנא טביו ואני לד לנייס: ואריכנא מגילתא
 ומתקן חני בעורותיהם קלפיים: וסליקנא למתא למקום שאין
 מלמדי תיכוקות: לחמשה ינוקי לכל קד ספרו: ומתנינא על
 פה שיתא סדרי משנה לשימא ינוקי: אקרו אהרדי למדו זה את
 זה מקראות: ואחננו אהרדי למדו זה את זה סדרו: לא תהא
 כזאת בישראל לא תאמר זאת בישראל: אמש נראה לי
 בקלום: תקוע וישנ בשינה של מעלה: ור' יוחנן אצל ר' חייא
 לא אמרתי לכוכי אין ר' יוסקן ראו לישנ אללה' סייא ובעורין

חובבי דתת יאם שלוקי יאשעט מליאזוז: קלכס ושיחש

ומייתי ליה למשיח בלא זמניה אמר ליה ויש
 דוגמתן בעה"ז א"ל איכא ר' חייא ובניו גזר רב
 תעניתא ואחתניהו לר' חייא ובניו אמר משיב הרוח
 ונשב ויקא אמר מוריד הגשם ואתא מטרא כ
 מטא למימר מחיה המתים רגש עלמא אמר
 ברקיע מאן גלי רויא בעלמי אמרו אליהו אתויה
 לאליהו מחיוהו שתין פולסא דנורא אתא אידם
 להו כדובא דנורא על בנייהו וטרדיניהו :
 שמואל ירחינאה אסייה דרבי הוה חלש ר
 בעיניה א"ל אימלי לך סמא א"ל ל
 יכילנא אשטר לך משטר א"ל לא יכילנא ה
 מותיב לי *סמני בגובתא תותי בי סדייא ואיתסי ה
 קא מצטער רבי למסמכיה ולא הוה מסתייעא מל
 ומייתי למשיח בלא זמניה לכך אין כיתן לי רשות להע
 יקד : יש דוגמתן שיהא נשמעת מפלתן : פולסא קבטת מלק
 שמואל ירחינאה הוא שמואל בר אבא קברו של רב ועל ש
 נקי נסוד העיבור כדאמרי' נטס' ר"ה אמר ש
 מ יכילנא לתקוני כולה גלותא קרי ליה ירחינאה : אימלי לך ס
 שם צתוך העין : אשטר לך משטר אמשק לך על גב העין .
 נגמ' מטפס מולי"ר בלע"ז כדאמרי' נפסקים גבי כותף הנבלי (ק
 איתא האדו"ז) משטר קשטר מטבל פתו : גובתא קנה קלול : חות
 סדיא תחת מראשותיו ונוקע כס קוזק הסס והולך דרך
 גולגלתו ומקו עד עיניו : הוה מצטער רבי למסמכיה
 ומתעסק לסומכו לפי שקסם נקי היה כל כך : ולא הוה מסתי
 מלחא שהיתה האעה נטרפת-או לא היו הקמקיס נאסמ

כסס
 שולקות
 ג"ס י"ג
 שנים של
 בר עונשין
 של כ"ד
 שלחטה כן
 לחעל' ג"פ
 עשרים
 שנים בר
 עונשין של
 כ"ד
 שלחעלה
 רש"א
 מ
 שם
 נגמ'
 איתא
 נגובתא
 דסוכי

אמר
 הרא
 רבי
 נתן
 וסיכ
 ה"ג
 שהרי
 וקכמ
 משנ
 והיו
 סדור
 שלפס
 סוף
 הסד
 שאלה
 וא' א
 וקבע
 השכו
 הס
 ורמי
 (לפכ
 [שעל
 שסיד
 אל

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא סד

אמר ליה לא לצטער מר לדיודי חוי לי ספרא דאדם הראשון וכתוב ביה שמואל ירחינאה * חכים יתקרי פו רבי לא יתקרי ואסו דרבי על ידו תתא רבי ורבי נתן סוף משנה רב אשי ורבינא סוף הוראה וסימניך * עד אבא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם: תלי' עב

ה"ג חכים יתקרי רבי לא יתקרי: ספרא דאדם הראשון שהראהו הקב"ה דור ודור וסופריו דור ודור ודורשי דור ודור וקמיו: רבי ור' נתן סוף המשנה כל זה כתוב לשם: סוף משנה סוף תנאים עד ימיהן אמרו איש את דבריו בנהמ"ד והיו תלמידים גורסין שמועה שמועה לבדה ולא היו מסכתות

סדורות וסדר (וקבץ) על הסדר והם כללו האמור בדורות גי' דש"ל שלפניהם וסדרו את המסכתות ואמריהם לא הוסיפו אלף מעט: יקבו

סוף הוראה סוף כל האמוראין עד ימיהם לא היתה גמרא על הסדר אלף כשהיתה שאלה כשאלת בטעם המשנה בנהמ"ד או שאלה על מעשה המאורע בדין מעון או איסור והיתר כל אחד וא' אמר טעמו ורב אשי ורבינא סדרו שמועות אמוראים שלפניהם וקבעו על סדר המסכתות כל אחד וא' אלל המשנה הראויה השנויה לה והקשו קושיות שיש להשיב ופירוקין שראוין לתרץ הם והאמוראים שעמהם וקבעו הכל בגמרא כגון איתביה מותיב ומיכהו איבעיא להו והתירולין שעליהם ומה ששיירו אותם (לפניהם) [שלפניהם] אותם שאחרו לפניהם הקושיות והתירולין [שעליהם] לא קבעום בגמרא על סדר המסכתות והמשנה מסידר [רבי] ובאו רב אשי ורבינא וקבעום: וסימנך עד אבא אל מקדשי אל מקדשי סימנך דרב אשי: אבינה סימנך דרבינא: לאחריתם סימן סוף הוראה:

מא אמר רב כהנא אשתעי לי רב חמא בר ברתיה
סע (רחמא) [רחסא] רבה בר נחמני אנב שמדא

נח נפשיה אבלו ביה קורצא כי מלכא אמרו איכא
חד גברא ביהודאי דקא מבטל תריסר אלפי גברא
מישראל ירחא בקייטא וירחא בסיתוא מכרגא
דמלכא שדרו פריסתקא דמלכא אבתריה ולא
אשכחיה ערק ואזיל [מפומבדיתא לאקרא] מאקרא

לאגמא ומאגמא לשחין ומשחין לצריכא ומצריכא
לעונא דמיא ומעינא דמיא לפומבדיתא איקלע
ללריסא

פריסתקא דמלכא לההוא אושפיוזא דרבה קריבו
חכא קמיה ואשקוהו תרי כסי ודליוה לחכא
מקמיה הדר פרצופיה לאחוריה אמרו ליה מאי
נעכיד ליה גברא דמלכא הוא אמר להו קריבו
חכא לקמיה ואשקוהו חד כסא ודליוה לחכא
מקמיה וליתסי עברו ליה הכי ואיתסי אמר מידע
ידענא דגברא דקא בעינא חכא הוא בחיש

רבה בר נחמני בר פלוגתיה דרב יוסף: אנב שמדא נח
נפשיה וקמת אימת מלכות סת: דקא מבטל וכו'
שקבלין אליו בניסן ותשרי לשמוע דרשות של פסק ושל קגיס
ובשמבקשין שלוקי המלך לגנות המס גולגולת של כל קדש וקדש
איכס כמלאים בנתיבם: פריסתקא שליס: איקלע פריסתקא
ללון באותו פוכדק שהיה רבה כקנא בו: אשקוהו תרי כסא
ודליוה לחכא ושדים המסוכים על הזוגות מוסיקי' את השותה
זוגות וככי הבית לא כתכווכו לכך: אמרו לו בני הפוכדק לרבה

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא סה

אבתריה ואשכחיה אמר אזילנא מהא אי מקטל
קטלו להווא גברא לא מגלינא ואי נגודי מנגדי
ליה מגלינא אתיוהו לקמיה עייליה לאדרונא
וטרקיה לבכא באנפיה בעא רחמי פרק אשיתא
ערק ואול לאגמא הוה יתיב אגירדא דדקלא וקא
גרים קא מפלגי במתיבתא דרקיע אם כהרת
קודמת לשער לכן טמא ואם שער לכן קודמת
לכהרת טהור ספק הקב"ה אומר טהור וכולהו
מתיבתא דרקיע אמרי טמא אמרי מאן נוכח נוכח
רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני אני יחיד
בנגעים אני יחיד באהלות שדרו שליה בתריה
ולא הוה מצי מלאך המות למקרב ליה דלא הוה
קא פסיק פומיה מגרסיה אדהכי נשיב זיקא
ואוושא ביני קניא סבר גונדא דפרשי הוא אמר
תינח נפשיה דהווא גברא ולא ימסר בידא
דמלכותא כי הוה קא ניחא נפשיה אמר טהור
טהור יצאת בת קול ואמרה אשריך רבה בר
נחמני שגופך טהור ויצאת נשמתך בטהור נפל
מה כעניד: נגודי מנגדי לי ואס יסרוכי ניסורי' אגלה: וטרקיה
לבכא סגך הדלת: פרק אשיתא כפלה הקומה: אגירדא
דדיקלא על גזע דקל קמוץ: אם כהרת קדמה לשער לכן
טמא דשער לכן שפרק זו הוא סימן לטומאה כדכתיב והנה
כהפך שער לכן בנהרת: טהור לפי מה שכמוצ בתורה: גונדא
גדוד של פראים שקפסאים אקריו;

פיתקא מרקיע בפומבדיתא רבה בר נחמני נתבקש
 בישובה של מעלה נפקי אביי וכולהו רבנן לאיעסקין
 ביה לא הון ידעי דוכתיה אולו לאגמי חון
 צפרא דמטללי וקיומי אמרי ש"מ התם הוא
 ספרוהו תלתא יומא ותלתא לילותא נפל פיתקא
 כל הפורש יהא בנדוי ספרוהו שבערה יומי נפל
 פיתקא לכו לבתיכם לשלום. ההוא יומא דנח
 נפשיה דליוה זעפא ודריה לההוא טייעא כי רכיב
 גמלא מהאי גיסא דנהר פפא ושדויה בהך גיסא
 אמר מאי האי אמרו ליה נח נפשיה דרבה בר
 נחמני אמר לפניו רבש"ע כולי עלמא דידך הוא
 ורבה בר נחמני דידך הוא את דרבה ורבה דידך
 אמאי קא מחרבת ליה לעלמא נח זעפא :
 רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה יומא חד הוה
 חמומא ליה הוה סליק ויתיב אשינא דטורא
 אמר לה לכתויה כתו הניפו עלי במניפא ואני
 אתן לך ככרין הנרד אדהכי נשיב זיקא אמר
 כמה ככרים הנרד למארו דיכוי :
 משנה מעשה בר' יוחנן בן מתאי שאמר לבני
 פג בפומבדיתא והוא ראש טיבה צה : מטללי עושין לל בככפיהם :
 דלי זעפא גנה רוק סערה : את דרבה אתה אוהבו של רבה :
 ר' שמעון בן חלפתא וכו' מאוס דאיירי ברישא לאגדתא צנעלי
 צה קקט לה : ככרין הנרד אגדות של כרד זכנא עשו
 כשנלין : למארו דיכוי לצעלו של רוק זה :

דאין דיד
 סעוסות
 לעמוד
 באור
 נחוקים
 דש"ס
 אפטר
 חשו' של
 כספר בו
 כיום
 כדלוי
 דוחיל
 דהר געג
 גני יהושע
 דש"ס
 מב
 ס
 מג
 פג
 דלי
 ר'
 צה
 כשנלין

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא סו

צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מוונות
 וכשבא אצל אביו אמר ליה בני אפי' אם אתה
 עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי
 חובתך שהם בני אברהם יצחק ויעקב וכו': גמ'
 *למימרא דסעודתא דאברהם אבינו עדיפא פו
 מדשלמה והכתיב *ויהי לחם שלמה ליום אחד ע"ג
 שלשים כור סלת וששים כור קמח עשרה בקר ו"א ד
 בריאים ועשרת בקר רעי ומאה צאן לבד מאיל
 וצבי ויחמור וברבורים אבוסים ואמר גוריון בן
 אסטיון משמיה דרב הללו לעמילן של טבחים ה'
 יצחק אומר הללו לציקי קדרה וא"ר יצחק אלף
 נשים היו לשלמה כל אחת ואחת עשתה לו
 בביתה כך מ"ט וו סבורה שמא אצלה סועד היום
 ווו סבורה שמא אצלה סועד היום ואלו גבי אברהם
 כתיב *ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך
 וטוב וא"ר יהודה אמר רב בן בקר אחד רך ב'
 וטוב ג'. התם תלתא תורי לתלתא גברי הכא
 לכל ישראל ויהודה שנא' *יהודה וישראל רבים ו"א ד

בשעתו צעת מלכותו דמלך והדיוט היה: שהם בני אברהם
 וגו' סעודתו של אברהם גדולה משל שלמה כדמס' בגמ':
 הללו הקמח והסלת: לעמילן של טבחים קלות עשויות
 לכסות פי הקדרות לשאוב זוהמת התבשיל: הללו הבקר והלאן
 המכויס בזה הפסוק: לציקי קדירה אינו אלא למין מאכל שמו

כחול אשר על שפת הים. מאי ברכורי' אבוסים
 אמ' רב שאובסים אותם בעל כרחן ושמואל אמ'
 שאובסים ועומדים מאליהם ור' יוחנן אמר מביאים
 חור ממרעיתו בדלא אניס ותרנגולת מאשפתה
 בדלא אניסא א"ר יוחנן מובחר שבכהמו' שור
 מובחר שבעופות תרנגולת אמר (מימר) [אמימר]
 ווגתא אוכמתא כי בטניחא דמשחכחא ביני עצרי
 דלא מציא פסיא קניא. *ואל הבקר רץ אברהם
 אמר רב יהודה אמר רב בן בקר אחד רך ב'
 וטוב ג' ואימא חד כדאמרי אינשי רכיך וטוב
 א"כ לכתוב רך טוב מאי וטוב ש"מ לדרשה ואימא
 תרי מדוטוב לדרש' רך נמי לדרשה מחיב (רבא)
 [רבה] בר עולא ואי תימא רב הושעיא ואי תימא
 ר' נחן בר' אושעיא ויתן אל הנער וימחר לעשות
 אותו כל חד וחד יהבי לנער חד. ויקח חמאה
 וחלב ובן הבקר וגו' דקמא קמא דמטיא אייתי
 לקמייהו ולמה לי תלתא חסגי כחד אמר רב חנן
 ליקי קדרה אשדו"ר זלע"ז: ברכורים תרנגולים: שאובסים
 אותם בע"כ תוקצין להם מאכל צפיהם צוקה: חור שור:
 בדלא אניס שלא עשה מלאכה: בדלא אניסא נגידול אפרוקים:
 זוגתא תרנגולת: פטניחא המפוטמת צבית. ל"א בטניחא
 זעלת כרס: דמשחכחי ביני עצרי בין הגיתות ואוכלת הקרלכים:
 דלא מצוי' פסיא קניא שאינה יכולה לפסוע הקנה מרוב שמחה:
 קמא קמא דמטיא ראשון שמגיע לאכול שנגמר ביסולו:

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא סו

בר רבא כדו להאכילן שלשה לשונות בחרדל:
 א"ר תנחום בר חנילאי לעולם אל ישנה אדם מד
 מן המנהג שהרי משה עלה למרום ולא
 אכל לחם ומלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם
 אכלו ס"ד אלא אימא נראו כמי שאכלו ושחו
 א"ר יהודה אמר רב כל מה שעשה אברהם
 למלאכי השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו
 וכל מה שעשה אברהם ע"י שליח עשה הקב"ה
 לבניו ע"י שליח *ואל הבקר רץ אברהם *ורוח
 נסע מארץ ה' ויקח חמאה וחלב *הנני ממטיר
 לכם לחם מן השמים והוא עומד עליהם תחת
 העץ *הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב.
 ואברהם הולך עמם לשלחם. *וה' הולך לפניהם
 יומם. יוקח נא מעט מים *והכית בצור ויצא
 ממנו מים ושתה העם ופליגי דרב חמא בר'
 חנינא דא"ר חמא בר' חנינא וכן חנא דבי ר'
 ישמעאל בשכר ג' זכו לג' בשכר חמאה וחלב
 זכו למן בשכר והוא עומד עליה' זכו לעמוד הענן.
 בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים.

ראשי ית
 ודבר יא
 שנות סו
 שס פ
 שס יג
 שס פ

לשונות בחרדל מעדן מלכ" ושמים הוא:
 מאח ה' כגון שלויס הגיז בעלמו: יוקח נא מעט מים ע"י שליח:
 זכו לשלש מתנות שניתנו להם במדבר ע"י משה ואהרן:
 זכו לעמוד הענן עומד עליהם תמיד כדכתיב וענכך עומד
 עליהם: לבארה של מרים היינו כמי והכית בצור ונעמוד

ראשי ית *יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם א"ר ינאי בר' ישמעאל אמרו לו וכי בערביים חשדחנו שהם משתחווים לאבק רגליהם כבר יצא ממנו ישמעאל : מה *וירא אליו ה' וגו' כחום היום מאי כחום היום א"ר חמא בר חנינא אותו היום יום שלישי

ראשי ית של מילה של אברהם היה ובא הקב"ה לשאול באברהם הוציא הקב"ה חמה מנרתקה כדי שלא ישריח אותו צדיק באורחי' שדריה לאליעזר למיפק לבראי נפק ולא אשכח אמר לא מהימנינ' לך היינו דאמרי תמן לית הימנותא בעבדי נפק איהו

חוייה להקב"ה דקאי אבבא היינו דכתיב *אל נא תעבור מעל עבדך כיון דחזא דקא אסר ושרי אמר לאו אורח ארעא למיקם הכא היינו דכתיב

*וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מעיקרא [אחו] קמו עליה כי חויהו דהוה ליה צער' אמרו לאו אורח ארעא למיקם הכא מאן נינהו ג' אנשים מיכאל

עכן פליגי : ורחצו רגליכם והשעמו מחת העץ שלא יכניס ע"ז בתוך ביתו שהערביים רגילים להשתחות לאבק רגליהם והן כדמו לו כערביים : כבר יצא ממנו ישמעאל (ממנו) [עומד] ילא הרגיל לעשות כן :

הוציא חמה מנרתקה להוריק קמהבכס שלא יהיו עונרי דרכים מלויין : חמן אמרי נא"י : כיון דחזא הקב"ה : דקא אסר אברהם את מילתו ושרי אמר לאו אורח ארעא למיקם הכא : היינו דכתיב דמעיקרא כתיב כלבים עליו ולנסוף כתיב וירץ

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא סח

וגבריאלי ורפאל מיכאל שבא לבשר את שרה
רפאל שבא לרפאות את אברהם גבריאלי דאזיל
למהפכי לסרום והכתוב *ויבאו שני המלאכים ^{לאזי' יט}
סדומה בערב דאזיל מיכאל כהדיה לשוכיה ללוט
דיקא נמי דכתיב *ויהפוך את הערים האל ולא ^ס
כתיב ויהפכו ש"מ. מאי שנא לגבי אברהם דכתיב
כן תעשה כאשר דברתי ומאי שנא לגבי לוט
דכתיב *^וופצר בם מאד א"ר אלעזר מכאן ^{פז}
שמסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול: ^ס
כתיב *ואקחה פת לחם וכתיב ואל הבקר רץ מו
אברהם א"ר אלעזר מכאן שצדיקים ^ס
אומרים מעט ועושים הרבה רשעים אומרים ^{לאזי' יט}
הרבה ואפי' מעט אינם עושין מנ"ל מעפרון מעיקרא
כתיב *ארץ ארבע מאות שקל כסף ובסוף כתיב ^ס כנ
*וישמע אברהם לעפרון וישקול אברהם לעפרון ^ס
וגו' עובר לסוחר דלא שקיל מיניה אלא קנטרין
דאיכא [דוכתא] דקרו ליה לתיקלא קנטרא כתיב
קמח וכתיב סלת א"ר יצחק מכאן שהאשה עיניה
צרה באורחים יותר מן האיש כתיב *לושי ועשי ^ס יט
לקראתם: דיקא נמי דמד הוא דאזיל להפוך סדום: ^{כדה"פ ק}
קנטרא משקל גדול שקורין לכטיכ"ר חאה חנה: עובר לסוחר ^{רש"ל}
מלמד שנכל מקום היה מתקבל בשקל ואיכא דוכתא
דקרו לקנטרין תיקלא: סלת עדיף מקמח: מכאן שהאשה
עיניה צרה באורחין היא אמרה קמח והוא סלת:

עוגות וכתיב ויקח חמאה וחלב ואלו לחם לא
אייתי לקמיהו אמר אפרים מקשאה תלמידו של
ר"מ משמיה דר"מ אברהם אבינו אוכל חולין
בטהרה היה ושרה אמנו אותו היום פירסה נדה.
להודיע ששרה אמנו צנועה היתה אמר רב יהודה
אמר רב ואיחימא ר' יצחק יודעים היו מלאכי
השרת ששרה אמנו באהל היתה אלא מאי באהל
כדי לחבבה על בעלה ר' יוסי בר' חנינא אמר
כדי לשגר לה כוס של ברכה תניא משום ר'
יוסי למה נקוד על איו שבאליו למדה תורה דרך
ארץ שישאל אדם באכסניא שלו והאמר שמואל
אין שואלין בשלום אשה כלל על ידי בעלה
(קאמר) [שאני]:

מו* אחרי בלותי היתה לי עדנה אמר רב חסדא
סס אחר שנתכלה הבשר ורבו הקמטים
פירסה נדה קזר להיות לה ארץ כנאים: כדי לחבבה על
בעלה להודיע שהיא לנועה משאר קנרותיה שאינה כראית ולריך
לשאל אקריה: על איו שבאליו איו שלו נקוד והל"ד אינה
נקודה: למדה תורה וכו' והיינו נקודה איו דלא היו לריכין
לשאל דיודעין היו שהיא באהל דכל נקודה עוקרת התיבה שאינה
אלא לדרשה ודריש מינה דרך ארץ: באכסניא אשת אוספיוס:
ע"י בעלה לא שישאל לה לשלום אלא לבעל' ישאל משלום הגבירה:
קמטין פרכלא"ש:

ראשי יח

ראשי יח

נה
כה
ה
ג
ש
וג
ב
ה
ג
ז
ה
ד
ג
א
ונ
וה
ש
יו
]]
ע
ה
א

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא סט

נתעדרן הכשר ונתפשטו הקמטים וחזר היופי למקומו ^{עדכא}
כתיב *ואדוני זקן וכתיב ואני זקנתי ולא מותיב ^{לשון יבדי}
הקב"ה כדקאמרה איהי. תנא רבי ר' ישמעאל ^{ויופי}
גדול שלום שאפי' הקב"ה שינה בו שנא' ויצחק ^{רש"א}
שרה וגו' ואדני זקן וכתיב ויאמר ה' אל אברהם ^{ראשית יח}
וגו' ואני זקנתי *ותאמר מי מלל לאברהם הניקה ^{ס"ס כ"א}
בנים שרה כמה בנים הניקה שרה א"ר לוי אותו
היום שגמל אברהם את יצחק בנו עשה סעודה
גדולה היו כל אוה"ע מרננים ואומרי' ראיתם
זקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בננו
הוא ולא עוד אלא שעושין משחה גדול להעמיד
דבריהם מה עשה אברהם אבינו הלך וזימן כל
גדולי הדור ושרה אמנו זימנה את נשותיהם וכל
אחת ואחת הביא' כנה עמה ומניקתה לא הביאה
ונעשה נם בשרה אמנו ונפתחו דדיה כשתי מעינות
והניקה את כלם ועדיין היו מרננים ואומרי' אם
שרה הבת תשעים שנה תלד אברהם בן ק' שנה
ווליד מיד נהפך קלסתר פנים של יצחק ונהפך
[ונרמה] לאברהם פתחו כולם ואמרו *אברהם ^{ס"ס כ"ב}
הוליד את יצחק:

עד אברהם לא היה זקנה מאן דהוה בעי למשתעי מח
בהדי אברהם משתעי בהדי יצחק בהדי ^{ס"ס}

היא אמרה ואדוני זקן א"ל הקב"ה שהיא אמרה ואני זקנתי :
אסופי ילד מן השוק ולא כודע של מי והמולאו אספו אל הבית :

יצחק משתעי בהדי אברהם אתא אברהם בעא
כד רחמי והוה זקנה שנא' *ואברהם זקן בא בימים
עד יעקב לא הוה חולשא אתא יעקב בעא רחמי
סס ויהוה חולשא שנא' *ויאמר ליוסף הנה אביך חולה
עד דאתא אלישע לא הוה דחליש ואתפח אתא
מ"ג י"י אלישע בעי רחמי ואתפח שנא' *ואלישע חלה
את הליו אשר ימות בו מכלל דחלה חולי אחריתו
ת"ד שלשה חלאים חלה אלישע אחד שדחפו
לגיוחוי בשתי ידיו ואחר שגירה דוכים בתינוקות
ואחד שמרז בו שנא' ואלישע חלה את הליו
אשר ימות בו:

מט תניא מפני מה חרבו חנויות של בית היני ג'
פח שנים קודם ירושלים מפני שהעמידו דבריה'
סס ע"נ ע"ל דברי תורה שהיו אומרים **עשר תעשר
דכניס יד ואכלתולא (מוכרי) [מוכר] תבואת זרעך ולא לוקח:
צג [ההוא רעיא דהוה קא רעי חיותא אנודא דנהר
פפא שריג חדא מנייהו ונפלת למי]

בעא רחמי כדי שיכירו ציטו ונין צנו : בעא רחמי והוה
חולשא שיקלה האדם לפני מותו ויזכה לציטו : ואתפח
וכתפח : חליו אשר ימות בו מכלל דקלה עוד שלא מת בו :
של בית היני סס מקום : שהעמידו דבריהם כלומר מה שאסור
עדנרי קכמיס מלאו לו הימר מן התורה : עשר תעשר
ואכלת מרי קראי דסמיכי להדדי :
[חיותא צהקות : שריג הקליקה :

הפועלים פרק שביעי בבא מציעא ע

אתא לקמיה דרבה ופטריה אמר מאי הוי ליה
למעבד *הא נטר כדנטרו אינשי וא"ל אבוי אלא זס ע"ב
מעתה על למתא בעידנא דעיילי אינשי הכי נמו
דפטור א"ל אין וכו' [איתיביה אלו הם אונסים
ששומר שכר פטור עליהם כגון *ותפול שכר א
ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב א"ל התם
בחוני מתא. איתיבי' עד מתי שומר שכר חייב
לשמור עד כדי *הייתי ביום אכלני חורב וקרת לאשי' לא
בלילה א"ל התם נמו בחוני מתא א"ל אטו יעקב
אבינו חזן מתא הוה דא"ל ללבן נטרו לך נטירותא
יתירתא כחוני מתא:

ה ש ו א ל

פרק שמיני

ההוא גברא דשאל שונרא מחבריה חבור עליה צו
עכברי וקטלוהו. יתוב רב אשי (לקמיה
בעיא) [וקמיבעיא] ליה כה"ג מאי כי מתה מחמת
מלאכה דמי או לא א"ל רב מרדכי [לרב אשי]
הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא גברי
דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא א"ד אכיל עכברי
הא נטר כדנטרו אינשי ואין אגידה אלא אונס]: בחוני
מתא שומרי העיר כלילת שכל סוף אנשי העיר עליהם לשמור
גופס וממונס הכהו ודאי נעו נטירותא יתירתא:
[דנשי קטלוהו לא היה לו ליפול צידן:]

טובא וחביל ומית יתיב רב אשי וקא מעיין בה
כה"ג מאי א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר
אבימי מהגרוניא גברא דנשי קטלוהו לא דינא
ולא דיינא:

ה מ ק ב ל

פרק השיעי

קה הנן התם פריצי זתים וענבים ב"ש מטמאים
וב"ה מטהרים מאי פריצי זתים אמר רב

דכיאל יא הונא רשעי זתים א"ר יוסף מאי קראה * [ובני]
פריצי עמך ינשאו להעמיד החזון [ונכשלו] רב
יחזקאל יחנחמן בר יצחק אמר מהבא * וחוליד בן פריץ
שופך דם:

גס ע"כ תניא היה נושא משאוי על ראשו ותפילין בראשו
אם היו תפילין רוצצות אסור ואם לאו
מותר באיוו משאוי אמרו במשאוי של ד' קבין
וחביל כתקום: כה"ג מאי מי היו מתה מקמת מלאכה או לא:
דנשי קטלוהו נעל בעילות הרבה ומת:

פריצי זתים כדמפרש רשעי זתים וענבים שהן לעולם נוסר
שאין נישולן כגמר לעולם: מטהרין מן טומאת אוכלים
ללא קזי לאכילה:

רוצצות (מתעכבות) [מתעכבות] תקת המשא: ואם לאו שהוא
קל או שאיכו מוטל עליהן: באיווה משאוי הוי רליכה:

המקבל פרק חשיעי בבא מציעא עא

תני ר' חייא המוציא זבל על ראשו וחפילין בראשו
ה"ז לא יסלקם לצדדין ולא יקשרם במתניו מפני
שהוא נוהג בהם מנהג בזיון אבל קושרם על זרועו
במקום תפילין משום דבי ר' שילא אמרו אפי'
מטפחת* שלהן אסור להניח על הראש שיש בו
תפילין וכמה אמר אביי אפילו רבעא דרבעא

ג"י ר"ח
של לחם
ע' בתוס'

דפומכריתא:

[משנה המקבל שדה מחבירו ואכלת חגב או

נשדפה אם מכת מדינה היא מנכה לו מן חכורו

וכו' גמ'] * אמר מואל שלא שנו אלא שזרעה קו

וצמחה ואכלת חגב אבל לא זרעה כלל לא דא"ל

אלו זרעתה הוה מקיים כי * לא יבושו בעת רעה תליס לו

ובימי רעבון ישבעו מתיב רב ששת רועה שהיה

רועה והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא

ארי ודרם אין אומרים אלו היה שם היה מציל

אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם

לאו פטור ואמאי נימא ליה אי הוית החם הוה

במקום תפילין אלל תפילין של יד: אפי' מטפחת שלהן

שכורכין בה תפילין כלילה: אסור להכניח לשם משאוי על הראש

בשעה שהתפילין במקומן מוכנים: וכמה יהא במשאוי ויהא

אסור להכניח על הראש אליבא דר' שילא: ריבעא דריבעא רביע

ליטרא דבר מועט הוא:

[לא שנו אם מכת מדינה הוא עכבה לו]: אבל לא זרעה

ואישתדיף רובא דבאגא לא עכבה ליה:

מקיים (כה) [כין] *גם את הארי גם את הדוב
הכה עבדך משום דא"ל או הוית הוית לאתרחושי
לך ניסא הוה איתרחיש לך ניסא כר' חנינא בן
דוסא דמתין עיוזי דוכי בקרנייהו ולימא ליה
נהי דלניסא רבה לא הוה חוינא לניסא זוטא
ס"א כ"ד ס"ב י"י

מתני' המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא
יזרענה חטין חטין יזרענה שעורים [רשב"ג]
אוסר: גמ' אמר רב חסדא [מ"ט דרשב"ג דכתיב
לשפיה נ* שארית ישראל לא יעשו עולה ולא יחברו כזב
ולא ימצא בפיהם לשון תרמית:

א"ל רב יהודה לרבין בר רב נחמן רבין אחי
לא תזבין ארעא דסמיכא למתא דא"ר אבהו
אמר רב הונא אמר רב אסור לו לאדם שיעמוד
על שדה חברו כשעה שעומדת בקמותיה איני
והא אשכחינתו ר' אבא לתלמידו דרב אמר להו
מאי אמר רב בהני קראי *ברוך אתה בעיר וברוך
אתה בשדה ברוך אתה בכואך וברוך אתה בצאתך
דכ"ל כח

ר' חנינא בן דוסא זמס' מעכ"ת:
המקבל שדה לזרעה שעורים וזמכירות כך וכך חטין או
שעורים או מעות: לא יזרענה חטין שהחטין זמכירות
אה הקרקע יותר מן השעורים:
לא הזבון לא תקנה שדה הסמוכה לעיר שעין בני העיר שולטת
נה תמיד: אסור לאדם כו' שלא יפסידנה צעין הרע:

המקבל פרק השיעי בבא מציעא עב

ואמרו ליה הכי אמר רב ברוך אתה בעיר שיהא
ביתך סמוך לבית הכנסת ברוך אתה בשדה שיהא
נכסיד קרובים לעיר. ברוך אתה בבואך שלא
תמצא אשתך ספק נדה בשעת ביאתך מן הדרך.
ברוך אתה בצאתך שיהו צאצאי מעיך כמותך.
ואמ' להו ר' יוחנן לא אמ' הכי אלא ברוך אתה בעיר
שיהא בית הכסא סמוך לשולחנך אבל בית הכנסת
לא זר"י לטעמיה דאמר שבר פסיעות יש ברוך
אתה בשדה שיהו נכסיד משולשין שלישי בתבואה
שליש בותים שלישי בגפנים. ברוך אתה בבואך
וברוך אתה בצאתך שיהא יציאתך מן העולם

קרובין לעיר שלא יהא טורח להכניס פירות: ספק נדה *וכ"ש ע' בחלק
ודאי: ואמר להו ר' אבא ר' יוסן לא אמר הכי: סמוך לשלחנך פירש"י
כלו' סמוך לביתך שלא תלטרך להרשיק בשדה והאי דקקט
שולחנך שמוכל לבדוק עלמך לפני אכילה ולאמר אכילה כדאמר'
בשנת הנלך לנקניו ואוכל דומה לתכור שהסיקוהו על גבי
אפרו ואמר האכילה שהמאכל דומק ומוליא את המעוכל ואם
יהא לריך להרשיק פעמים שהעמוד קורח ונא לידי הדרוקן:
אבל בית הכנסת סמוך לביתו לר' יוסן לאו מעלימתא היא:
ר' יוחנן לטעמיה דאמר במס' סוטה שבר פסיעות יש דאמר
למדנו יראת קטא מנתולה וקבול שכל מאלמנה שאמרה לו ולא
שבר פסיעות יש אם יש בית הכנסת בשכונתי ואכי נא לבית
מדרשך להתפלל: משולשין שיש שנה שלוקה בגפנים ובותים
ואינו לוקה בתבואה ויש שנה שלוקה בזו ולא בזו ותהיה לזב"ג' א' וכו'

המקבל פרק השיעי בבא מציעא

כביאתך לעולם מה ביאתך לעולם בלא חטא כך
 שסע"נ יציאתך מן העולם בלא חטא *לא קשיא הא
 דמהדר ליה שורא ורחקא הא דלא מהדר ליה
 שורא ורחקא:

נא *והסיר ה' ממך כל חולי אמר רב זה העין רב
 לטעמיה דרב סליק לבי קברי עבד מאי

דכרי' דעבד אמ' חשעים וחשעה בעין רעה ואחד בדרך
 ארץ ושמואל אמר זה הרוח ושמואל לטעמיה
 דאמר שמואל הכל ברוח ולשמואל הא איכא
 הרוגי מלכות הנך נמי אי לאו זיקא עבדי להו
 סמחרי וחיי ר' יוסי בר' חנינא אמר זו צוארה
 דאמ' מר צואת החוטם וצואת האוזן רובם קשה
 ומיעוטם יפה ר' חנינא אמר זו צנה דא"ר חנינא
 הכל בידו שמים חוץ מצנים פחים שנא' *צנים
 חשלי כב

פליטה: לא קשיא דרב אדרב: שורא ורחקה קומה ורחוקת
 גדר של כלרים כמו קיל וקומה:

כל חולי דבר שכל הקולאים תלוין בו חו העין עין רעה: עבד
 מאי דעבר יודע היה ללקוח על הקצרות ולהבין על כל

בערוך קבר וקבר באיזה מיתה מת אס בזמנו אס בעין רעה*: הכל
 פי' ע"י ברוח כל הקולאים ותולדות מיתה ע"י כשיבת הרוח באין הכל
 לפי שעה והאדם יש לך אדם שרוח פלוני קשה לו ונשעה פלו':
 חלוט
 *א כמע והאיכא הרוגי מלכות הרוגי קרב: אי לאו זיקא שנכנס
 אילנות צמחה: עבד סמחרי וחיי סט המקצר נשר קתוכה ומין עשנ
 וכו' ע"ש הוא כדאמרי' בהעוכר את הספיכה: צנים פחים קור הכופק

המקבל פרק השיעי בבא מציעא עג

פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ר'
אלעזר אומר זו מרה. תנ"ה מחלה זו מרה ולמה
נקרא שמה מחלה שהיא מחלה כל גופו של
אדם ר"א [מחלה] שפ"ג חלאים תלוין במרה
וכולם פת שחרית [במלח] וקיתון של מים
מבטלתן. ת"ר י"ג דברים נאמרו בפת שחרית
מצלת מן החמה ומן הצנה ומן הזיקין ומן המזיקין
ומחכימת פתי וזוכה בדיון ללמוד תורה וללמדה
ודבריו נשמעים ותלמודו מתקיים בידו ואין בשרו
מעלה הכל ונוקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה
אחרת והורגת כנה שבבני מעים וי"א אף מוציא
את הקנאה ומכניס את האהבה א"ל רבא לרבה
בר מרי מנא הא מלחא דאמרי אינשי שיתין
ולאו היינו רוק דקאמר שמואל דשמואל זיקא בלא לכה כמי מזיק: זו
מרה שהמרירות שנה גדילה וכובעת ומתפשטת בגידין ובעלמות:
וקיתון של מים למי שאין לו יין: וזיקין היינו רוק דאמר שמואל:
מחכימת פתי מדעתו מיושבת עליו לפי שאינו מלטער בעיניו:
וזוכה בדיון אם יש לו דין עם קצרו דעתו מיושבת ליישב דבריו
בנ"ד להטעים: ללמוד וללמד מקמת טוב הדעת: ודבריו
נשמעים לבריות שיש לו לב להטעימן: הכל זיעה וזוהם: נזקק
לאשתו אם צעל הרהורי הוא ומתוך שלבו טוב צנוקר שאכל
קלת טובע לאשתו ונלחתו לשוק ורואה כמים אינו מתאוה להן:
כנה שבבני מעים תולעים: מוציא את הקנאה ואת התגר
שכשאין לנו טוב עליו הוא כוס לכעוס:

המקבל פרק חשיעי בבא מציעא

רהוטי רהוט ולא מסו לגכרא דמצפרא כרך וכו'
 (כדאמרי' לעיל בב"ק פ' החובל): ירושלמי
 והסיר ה' ממך כל חולי רב הונא בשם ר"א בן
 יעקב כל חולי זה רעיון וא"ר יוחנן *ונחן עול
 ברזל על צוארך זה רעיון א"ר אבין והסיר ה'
 ממך כל חולי זה יצה"ר שראשו מתוק וסופו מר:

דכרי' כח

[קודם איתא בגמ' שזריך לקון היער שסווד לכהר שספיכות הולכות
 שם בשביל ויושכי הספיכה שיוכלו לעלות על הינשה]:

נב [רבה בר רב הונא הוה לי' ההוא אבא אגודא
 דנהרא אמרו לי' נקוץ מר אמר להו קוצו
 עילאי ותחאי והדר ניקוץ אנא היכי עכיד הכי
 והכתיב *התקוששו וקושו ואר"ל קשט עצמך
 ואח"כ קשוט אחרים התם אבא דבי פרזק רופילא
 הוה ואמר אי קיוצו קייצנא ואי לא קיוצו אמאי
 איקוץ דאי ממחחי להו אשלייהו מיסהגי להו
 קח *ואי לא לא מסחגי להו] רבה בר רב נחמן הוה

נב

ס

כפני' נ

[אבא יער: ניקיוצו עילאי ותחאי מי ששלחן יער על הכהר אללי
 למעלה הימנו ולמטה הימנו הלך דרך המים: אבא דבי פרזק
 רופילא הוה אותן שלמטה ושלמעלה לא של ישרא היה שיכול לקפוץ
 אותו יער. של בית פרזק פחת פרסיים הוה וידוע הוא שלא
 יקוטו ומה תועיל קליפה שלו: אי ממחחו אשלייהו מסחגי
 להו אם יוכלו לנחוק קבלם ולבא עומסע למסע או מכסר לכסר
 לילך עמטה למעלה ילכו: ואי לאו לא מסחגי להו אין להם
 מהלך בעבר זה והולכין על כרמין דרך שפתו השנית שהרי על
 כרמין כשהולכין כנגד היער של ככרי ילכו בשפתו השני' ולכשיגיעו

המקבל פרק חשיעי בבא מציעא עד

קאזיל בארבה חזא ההוא אבא דקאי אגודא דנהרא
אמר להו האו דמאן אמרו ליה דרבה בר רב
הונא אמר *ויד השרים והסגנים היחה במעל הזה ^{עזרא ט}
ראשונה אמר להו קוצו קוצו. אחא רבה בר רב
הונא אשכחיה דקייץ אמר מאן דקצויה תקויץ
ענפיה אמרו כולהו שני דרבה בר רב הונא לא
איקיים ליה זרעא לרבה בר רב נחמן:

ת"ר מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה שנא' קי
*לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר ומנין ע"ב
לשכיר לילה שגובה כל היום שנא' *ביומו תתן ^{ויקרא יט}
שכרו ואימא איפכא שכירות אינה משתלמת אלא ^{דנריס כד}
בסוף. ת"ר ממשמע שנא' לא תלין פעולת שכיר

כנגד שלימה יטריקו לעבד את רוב המים והרי הן לריכין לקזור
ולעבד לז אחר כשכלתה הקלירה]: חזא ההוא אבא יער
שהכין רבה בר רב הונא לפי שאין העליונים ותחתונים קוללים
ורבה בר רב נחמן לא היה יודע שכן היה שהיה עליון ותחתון של
כברו המושל: ויד השרים והסגנים פסוק הוא בספר עזרא:

תקויץ ענפיה יומתו בכיו: ^{ויקרא יט}
איפוך אנא דלא תלין בשכיר לילה ולא תבא בשכיר יום: שכירות
אינה משתלמת אלא בסוף כדאמר' באיזהו כשך
כשכיר שנה בשנה שכירות שנה זו משתלמת בתחלת שנה אחרת
אלמלא לא משתעבד ליה לשכיר יום עד שתקע הקמה וכי כתיב
לא תבא על כרמך בשכיר לילה תוקמי' דנשתעבד לו לבקר
משכלתה שכירותו וכן לא תלין כמי לא תוקמי' בשכיר לילה דהא
לא משתעבד ליה עד הנקר: ממשמע שנא' וכו' שאין לינה

המקבל פרק חשיעי בכא מצינא

אתך איני יודע שעד בקר מה ת"ל עד בקר מלמד שאינו עובר אלא עד בקר ראשון בלבד מכאן ואילך מאי אמר (רבי) [רב] עובר משום כל חשלי ג תשהא אמר רב יוסף מאי קראה *אל תאמר לרעד לך ושוב ומחר אתן ויש אתך :

נג תניא *ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר א"ע למיתה קיב דברי' כר לא על שכרו ד"א ואליו הוא נושא את נפשו כל הכובש שכר שכיר כאלו נוטל נפשו ממנו רב הונא ורב חסדא ח"א נפשו של גולן וח"א נפשו של גזול מ"ד נפשו של גולן וכו' כדאיתא בפרק הגזול ומאכיל :

נד אשכחיה רבה בר אבוה לאלוהו דקאי בבית הקברות [של נכרים] א"ל מהו שיסדר בבעל חוב א"ל גמר מיכה מיכה מערכין גבי ערכין קיד

קרויה אלא עד הנקר דכתיב ולא ילין לנקר וכל לינה שנתקרא ליכת לילה הוא : מאי קראה היכא רמיזא כל תשהא :

ואליו הוא נושא את נפשו הוא מוסר כפשו עליו לעלות בכבש גבוה וסיכן בעלמו ליפול ולתלות באילן כשעלה עליו למסוק זמים ולגדור תמרים ומוסר כפשו עליו למיתה שם יפול מן הכבש או מן האילן : ה"ג ד"א ואליו הוא נושא את נפשו ופליגי בהא רב הונא ורב חסדא במשקעותא דקרא : ח"א נפשו של שכיר כעכש עליו כאלו הורגו : וח"א נפשו של גולן הגיד לך הכתוב שגורם מיתה לעלמו :

האילן קייב וכו' א"ש עמנום : דקרא דא ה"ל אשכחיה רב

המקבל פרק חשיעי בבא מציעא עה

כתיב *ואם מך הוא מערכך גבי בעל חוב כתיב ויקרא בו
*וכי ימוך אחיך מנין לערום שלא יחרום דכתיב ^{שם כה}
*ולא יראה כך ערות דבר [א"ל לאו כהן הוא מר דכתיב כג
מ"ט קאי מר בבה"ק א"ל לא מתני מר טהרות
דחניא רשב"י אומר קבריהם של נכרים אין מטמאין
שנא' *ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם ^{יחוקא' לד} אתם
קרוין אדם ואין אומות העולם קרוין אדם] א"ל
בארבעה לא מצינא בשיחא מצינא א"ל ואמאי
א"ל דחיקא לי מלחא דבריה ועייליה לג"ע א"ל
פשוט גלימך ספי שקול מהני אטרפי. ספא שקיל
כי הוה נפיק שמע דאמר מאן קאכיל לעלמודה
ברבה בר אבוה נפץ שדינהו אפילו הכי אתיוה

ערות דבר בשעה שאתה מדבר בו לא יראה כך ערות דבר ש"מ
אין אדם ענרך כשהוא ערום ותורם צעי זרכה והא
דצעי סיכיה לעכין תורם דהתם תכן אין מנדיהין תרומה ערום:
[לאו כהן מר דאיכא למ"ד דאליהו הוא פנקס דכתיב ביה קנא
קנאתי וכן בפנקס בקנאו את קנאתי: אין מטמאין דגבי אהל
כתיב אדם אדם כי ימות באהל]: בארבעה לא מצינא בגירסא
דארבעה סדרים כגון מועד ישועות נשים שהן כוהנות בזמן הזה
כזמן הנזית וקדשים נמי כדכתיב בכל מקום מוקטר מוגש ואמר'
אלו ת"ק העוסקים בהלכות עבודה בכל מקום מעלה עליהן
הכזוב כאלו מקריבים אותם בנהמ"ק: בשיחא מצינא בתמיה
זרעים אינו כוהג בק"ל וכן טהרות: ספי לקוט: טרפי עלין:
נפץ אשיק"שוק בלע"ז:

המקבל פרק השיעי בבא מציעא

לגלימיה סחט גלימיה ריחא* (זכניה בתרוסר אלפי דינרי פלגיניהו לחתנוותיה :

נה ת"ר *לא חבא אל ביתו לעבוט עבוטו לביתו אי קטו אתה נכנס אבל אתה נכנס לביתו של ערב דברי' כד וכה"א* (לקח) [קח] בגדו כי ערב זר וגו'. ואומר ושל' כו *בני אם ערבת לרעך תקערת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי כאת בכף רעך לך התרפס ורתב רעך אם ממון יש לו בידך החר לו פסת יד ואם לאו הרבה עליו ריעים :

תניא *לא ירבה לו נשים ר' יהודה אומר מרבה הוא ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר"ש אומר אפילו אחת והיא מסירה את לבו ה"ז לא ישאנה אם כן מה תלמוד לומר ולא ירבה לו נשים אפילו כאביגיל :

סחט גלימא כסקט ריק מתוך העלין לחוך טלית וקלטה טלית את הריק : זכניה לגלימא בתרוסר אלפי דינרי : בני אם ערבת לרעך גו' נוקשת באמרי פיך שאוכיתו בדברים : עשה זאת והנצל החר פס יד אם ערבת ואם לא ערבת אלא נוקשת באוכלת דברים רהב רעך הרבה עליו רעים לבקש מחילה : אם ממון יש לו בידך אם נעשית לו ערב ואם נוקשת בדברים רהב רעך :

(* דלא דנה ליכמות חריחו לכך זכניה וחזונוותיו לא דנה ליהבו לכך פלגיניהו רש"א .

הבית והעליה פרק עשירי בבא מציעא עו

הבית והעליה

פרק עשירי

הנהו בי הרי דהוו דיירי חד עילאי וחד תתאי סין
 איפחית מעזיבה כי משי מיא עילאי אזלי
 ומוקי לתתאי מי מתקן ר' חייא בר אבא אמר על
 העליון לתקן ור' אלעאי משום ר' חייא בר (יוסף)
 [יוסי] אמר התחתון מתקן וסימניך *ויוסף הורד ראשי' לט
 מצרימה :

[משנה שתי גינות זה על גב זה והירק בינתיים קיה
 ר"מ אומר של עליון ר' יהודה אומר של ע"ב
 תחתון וכו'] ר' שמעון אומר כל שהעליון יוכל
 לפשוט [את ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר של
 תחתון. גמ'] *אמר אפרים ספרא תלמידו של ר"ל
 משום ר"ל הלכה כר"ש אמרוהו קמיה דשבור

איפחית מעזיבה והתקרה קיימת אלא שהמים שותי' ויורדים
 דרך הפקתים הוו ולאו שוכר ומשכיר הוו אלא בית של
 זה והעליה של זה : ויוסף הורד מצרימה כתרגומו איתקנה ורבי
 חייא בר (יוסף) [יוסי] אומר התחתון מתקן וכו' :

קמיה דשבור מלכא לי כראה שבור מלכא עמש ומלך פרס היה
 ונקי בדיכיס ואמרוה להא דר"ש קמיה וקלסיה ואמר
 אמריין כמטייה לר"ש יקבל קן מאתנו על דבר זה וא"ד שבור מלכא
 שמואל דבכמה דוכתי קרי ליה הכי ואין מיושב בה דמאי אמרוה

76 הבית והעליה פרק עשירי בבא מציעא

מלכא אמר ליה אפריין נמטייה לר' שמעון :

מסכת בבא בתרא

ה ש ו ת פ י ן

פרק ראשון

א *גרול יהיה כבוד הבית האחרון [הזה] מן הראשון
ג רב ושמואל ואמרי להר' (אליעזר) [אלעזר]
חני כ ור' יוחנן ח"א בבנין וח"א *בשנים ואיתא להא
ס"ע"ב ואיתא להא :

ב הורדום עבדא דכיר חשמונאי הוה נתן עיניו
ס"ב באותה תינוקת יומא חד שמע [ההוא]

גברא] בת קלא דהוה קאמרה כל עבדא דמריד
השתא מצלח קם קטלינהו לכולהו מרוותיה ושיירה
לאותה תינוקת כד הוה היא תינוקת דקא בעי
למנסבה סליקא לה לאיגרא [ורמא קלא] ואמרה
כל מאן דייתי ויימא מדבית חשמונאי קאתינא

חי להא דר"ש דמתני' אטו שמואל לא הוה ידע לה למתני' וחי להא
דאפרים ספרא אטו חי לאו אמר ר"ל הלכה כר"ש שמואל חי לא
קיס בדיכיס למיקלסיה לר"ש עד דשמע משמיה דר"ל דהלכתא
כוותיה : אפריין קן שלכו :

בבנין שהיה גובהו מאה אמות כדתנן במס' מדות : בשנים בית
ראשון ח"י שנים ובית שני ח"כ שנה :